

~~21/135~~

~~976~~

~~728/75~~
~~150-151-152~~

~~XIII.B.21024~~

DINU V. ROSETTI

București: istorie

902
R76

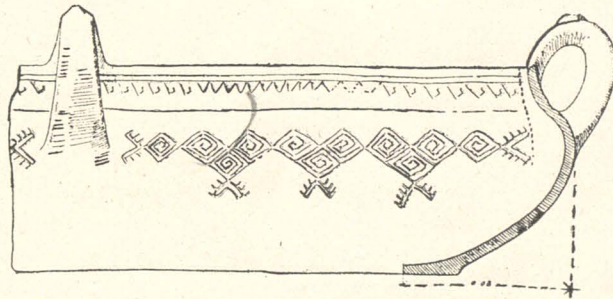
DIN PREISTORIA BUCUREȘTILOR

96
R76

I

CIVILIZAȚIA TIP BUCUREȘTI

— DIE BUKARESTER KULTUR —

Muz. de Istorie
a Orașului Buc.
BIBLIOTECA

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE F. GÖBL FII S. A.

STR. ARISTIDE BRIAND NR. 19

(fostii Regali)

1936

Inv. 16

J. 21024

211/1961

Herrn
Prof. Dr. A. M. Tallgren
ergebenst überreicht von
Dinu V. Rosetti
Amsterd. den 24. 7. 1936.

CIVILIZAȚIA TIP BUCUREȘTI

În primăvara anului 1927, cu prilejul unor recunoașteri întreprinse la cărămidăriile și carierele de nisip din preajma Capitalei, am descoperit la cărămidăria Inginer Popovici, situată în partea de miazănoapte a orașului București, pe țărmul drept al Colentinei, în preajma lacului Tei, fragmente ceramice de factură preistorică aparținând unui tip inedit¹⁾. Cercetând malurile râului am regăsit în numeroase așezări preistorice acelaș tip ceramic căruia am dat numele, după locul unde s'a făcut mai întâi descoperirea, tip București²⁾.

În toamna anului 1929 am întreprins săpături arheologice având drept obiectiv cercetarea așezărilor preistorice din regiunea București și urmărirea în deaproape a civilizației inedite descoperită de noi la Lacul Tei. Cercetările arheologice dela Lacul Tei³⁾ au fost extinse și asupra altor așezări dealungul Colentinei, la Bucureștii-Nouă, Bordei-Herăstrău, La Stejar (pe teritoriul comunei Băneasa), Pepiniera Lacul Tei (în dreptul Mănăstirei Plumbuita) și în preajma zidurilor în ruină din capul străzii «Zidurile în Vii», dinspre Fundeni. În toate aceste așezări cercetate în cursul anilor 1929—1935 a eșit la iveală

1) Dinu V. Rosetti, *Din Preistoria Bucureștilor*, 1929, fig. 7—18.

2) În a sa lucrare I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, p. 101—104, o tratează sub numele civilizația Tei; am denumit-o mai înainte tip București nu în calitate de descoperitor, îndreptățit a-i da numele, ci pentru că Bucureștii sunt mai ușor de ținut minte, mai demni a fi menționați din punct de vedere național.

3) În 1928 sondajii întreprinse de noi. În vara lui 1929 de I. Nestor, cu fonduri puse la îndemână de Muzeul Național de Antichități și apoi de noi, pentru Muzeul Municipiului București. În toamna aceluiaș an am preluat așezarea cercetând-o până în vara anului 1930.

un bogat material aparținând civilizației tip București*), cât și altei civilizații, căreia i-am dat numele tip Bordei-Herăstrău, după locul unde s'a făcut mai întâi descoperirea. Am putut stabili prin săpături ordinea stratigrafică și cronologică dintre aceste civilizații preistorice și civilizația Glina III și anume: la Bucureștii-Nouii o groapă de locuință tip Glina III era suprapusă de o groapă de locuință tip București; pe malul stâng al Colentinei, în locul zis «La Stejar» rămășițele unei colibe tip București erau deranjate de o groapă de locuință tip Bordei-Herăstrău. Cele trei civilizații în ordinea lor succesivă, Glina III, București, Bordei-Herăstrău, au anumite legături între ele, despre care nu vom putea trata în cadrul descrierii de față.

LOCUINȚELE civilizației tip București sunt de două feluri: colibe și bordeie. În cuprinsul lor s'au aflat elemente ceramice deosebindu-se unele de celelalte și anume trei faze distincte aparținând aceleași civilizații. Le denumim după locul unde s'a făcut mai întâi descoperirea: București-Fundenii, București-Stejar, București-Tei. Locuințele sunt răslețe, răspândite pe așezări de mare întindere, pe terasele râurilor; constituiesc adeseori curți de sine stătătoare, spre deosebire de locuințele din vremurile mai vechi, din epoca neo- și eneolitică, strânse laolaltă pe așezări bine apărute de natură.

CERAMICA civilizației tip București poate fi împărțită după tehnica lutului în trei categorii: I Ceramică comună din pastă puțin îngrijită având, *a*) suprafața nelustruită sau mai arareori *b*) lustruită. II Ceramică din pastă mai îngrijită *a*) cu suprafața nelustruită, *b*) cu suprafața lustruită. III Ceramică de factură foarte îngrijită *a*) cu suprafața lustruită, *b*) cu suprafața lustruită cu multă grijă. Lutul categoriei I prezintă în partea exterioară a pereților vasului un colorit cenușiu, cenușiu-negru, galben-brun, roșu-brun sau cărămiziu și este amestecat, în proporție cu dimensiunile vasului, cu nisip sau pietriș foarte mărunț, vizibil uneori și pe suprafața vasului. La rupătură lutul prezintă un colorit ce variază după gradul arderei în cuptor, cenușiu-negru, negru-brun sau cărămiziu (uneori acest colorit din urmă e datorit arderii secundare). Categoria II prezintă suprafața și coloritul ca și categoria I; lutul conține nisip sau pietriș mărunț. Categoria III are un colorit cenușiu-negru,

---

*) Expus în colecțiile Muzeului Municipiului București.

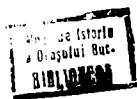
negru, alteori galben-brun. Lutul e curat și arată la ruptură negru, cenușiu-negru, negru-brun sau galben-brun și numai la vasele mai mari e amestecat cu nisip (păstrând adeseori și în acest caz pereți foarte subțiri).

Formele vaselor aparținând categoriei I sunt: 1) Vase de provizii având gura mai largă ca fundul, înalte, cu buza scurtă și puțin resfrântă în afară. 2) Vase cu gura largă având sub buza vasului una sau două tortițe. 3) Vase de provizii cu fundul îngust și partea superioară pântecoasă, sub gâtul scurt și drept câte două torți alternând cu două proeminențe rotunde încercuite de o canelură (Fig. 1) (într'un vas similar erau grâne carbonizate) 4) Pahare conice cu fundul îngust. 5) Străchini semisferice cu fundul neted. 6) Străchini adânci purtând pe pântec și paralel cu marginea o linie alcătuită din butoni aplicați. 7) Cești cu toartă. 8) Căni cu toartă. 9) Străchini cu picior, apar în faza București-Fundeni și reamintesc apariții similare din civilizația tip Gârla-Mare (Vattina) (fig. 56).

Ornamentațiunea vaselor aparținând categoriei I e în genere plastică.

Când peretele vasului nu e neted, suprafața este ocupată de linii obținute prin petrecerea unei măhuri pe pasta umedă (Fig. 1—2). Mai arareori suprafața este ocupată de butoni aplicați. Ornamentațiunea plastică constă în genere din brăușoare alveolare sau incizate, aplicate unde trebuiau accentuate liniile demarcaționale între diferitele părți ale vasului. Uneori marginea vasului e ornamentată cu incizii. Alteori vasul poartă pe umeri sau pe pântec proeminențe obținute prin împingerea pastei din lăuntru în afară, câteodată înconjurată de un șir de puncte sau cercuri obținute prin întipărirea unui pai. Ornamentațiunea plastică e îmbogățită câteodată de aplicațiuni dispuse asemănător unor mustăți sub butonii aplicați sau proeminențele stilizând torțile tubulare. Sub marginea vasului sau sub linia demarcațională dintre gât și pântec aflăm adeseori un șir de puncte incizate sau cercuri obținute prin întipărirea unui pai; alteori triunghiuri excizate sau întipărite alcătuiind motivul zis dinți de lup (Fig. 2). Nu arareori se găsesc sub margine butoni aplicați asemănători unor pastile simple, concave, sau purtând în centrul lor un punct incizat.

Categoria II conține mai puține elemente ornamentale plastice. În schimb gama formelor e mai bogată. Pe lângă for-

mele categoriei I aflăm: 1) Vase cu marginea oblică. (Fig. 3). 2) Vase și cești cu două torți. (Fig. 4—5, 94). 3) Vase cu postament inelar și două torți unghiulare ridicate deasupra marginii vasului (Fig. 6). 4) Vase asemănătoare unor ghivece, (Fig. 7, 45, 47, 67), prevăzute cu dispozitive de atârnat sau de legat un capac, găuri dispuse două câte două la marginea și fundul vasului, uneori în loc de găuri o teșitură (Fig. 8)^{3 bis}). 5) Pahare conice cu pereții involți (Fig. 9 (78), 10 [pentru fig. 9, vezi și la fig. 78]). 6) Amfore cu gâtul cilindric și două torți alternând cu doi butoni ascuțiți (Fig. 11). 7) Urne cu patru torți și patru proeminențe obținute prin împingerea pastei din lăuntru în afară (Fig. 12). 8) Vase bitronconice cu două torți ridicate deasupra marginii purtând în capătul lor câte o proeminență, sunt caracteristice fazei București—Fundeni. 9) Vase gemene (Fig. 46, 74). 10) Vase cu două torți (fig. 79).

Proeminențe rotunde sau ascuțite, înconjurate de o canelură, apar și în această categorie ceramică. Uneori aceste ornamente sunt aplicate (Fig. 98), altele proeminențele semi-organice sunt ornamentate. (Compară fig. 19, 25). O ceașcă poartă pe pântec linii verticale de butoni ascuțiți. Torțile sunt în genere în formă de panglică, rotunde sau cu un profil triunghiular și sunt ridicate mai mult sau mai puțin deasupra marginii vasului. Partea superioară a torților uneori unghiulare poartă o bandă în relief, incizată, o alveolă sau un buton ascuțit, în formă de limbă, sau un nasture (Fig. 5, 58, 59, 60, 94). Uneori torțile au aspectul unor proeminențe triangulare sau rectangulare găurite vertical. (Fig. 61). Acestea sunt în genere caracteristice fazei București-Fundeni fază cuprinzând și ceștile cu fund inelar și cu două torți unghiulare ridicate deasupra marginii vasului, (Fig. 6), vasele cu marginea oblică, (fig. 3), torțile unghiulare, adeseori cu un profil triunghiular sau rotund și prevăzute în capătul de sus cu un buton, o proeminență ascuțită, o concavitate alveolară sau o bandă în relief cât și vasele cu proeminențe rotunde sau ascuțite înconjurate de un cerc canelat (Fig. 1, 57).

Categoria III. Gama formelor corespunde categoriei II. Forma cea mai răspândită e ceașca cu mâner prezentând mai multe variante (Fig. 13, a, b, c, 24, 28, 30, 32, 34, 37, 62—66, 68, 69, 81, 95).

---

^{3 bis}) Interesantă forma acestor vase, amintind așa zisele „Mörserbecher” din ceramică megalitică.

Fundul poartă uneori un *omphalos*, alteori e ascuțit sau prevăzut cu trei piciorușe ornamentate asemănător unui melc (Fig. 13, a; 14). În genere forma ceștilor se trage dela vasul caliciform. Unele cești au forma cilindrică sau au pântecul foarte scurt față de gâtul înalt și cilindric. Aceiași formă o găsim la ceștile cu marginea oblică (Fig. 17, 18). O formă nouă ne prezintă o cupă având o toartă ridicată deasupra marginii și ornamentată, aparține categoriei denumite *ansa-cornuta* *). Ornamentațiunea plastică a categoriei III se rezumă la proeminențele semi-organice ale unor vase (Fig. 19, 21, 25—26, 70). Arareori linia demarcațională dintre gâtul și pântecul ceștilor cu mâner e ornamentată cu un șir de butoni aplicați asemănător unor boabe de linte (Fig. 20). Proeminențele semi-organice, pe pântecul sau sub gâtul vasului, sunt rotunde, ascuțite sau răsucite asemănător unui melc.

TEHNICA ORNAMENTALĂ a ceramicii tip București poate fi clasificată în patru grupe.

1. Ornamente incizate. Sunt comune categoriei III și categoriei II, mai puțin cunoscute categoriei I. Inciziile sunt executate în genere cu ajutorul unui instrument ascuțit, anume în tehnica *Stichkanal* sau *Absatzstich*. Inciziile mărunte sunt menite a păstra mai bine materia calcaroasă a incrustațiunii. Că nu s'a păstrat pe toate vasele se datorește condițiilor neprielnice ale solului; când sunt foarte fine executate aparțin fazei București-Tei, rareori fazei București-Stejar; ornamentele alcătuite din simple linii incizate și subțiri (Fig. 42—43, 46, 54, 70—73), sau canale (*Stichkanal*), când cele din urmă sunt grosolan executate, sunt caracteristice în genere fazei București-Fundeni (Fig. 3, 6, 9, 27, 42, 74, 76—77).

2. Ornamente excizate. Apar adeseori cu ornamentele incizate și au în genere un rol secundar (dinți de lup, triunghiuri excizate etc.), obișnuite pe ceramica categoriei I-II unde subliniază linia demarcațională dintre părțile superioare ale vaselor. Meandri obținuți prin linii incizate sau excizate sunt obișnuiți în faza București-Fundeni (Fig. 61, 75, 76). Când exciziile sau inciziile sunt verticale întretăindu-se cu altele orizontale, sau oblice, alcătuind un motiv asemănător întrucâtva unui fagure și această

---

*) Nu s'a putut preciza prin săpături dacă această formă aparține în mod cert civilizației tip București. Nu ar fi exclus să aparțină civilizației mai noi tip Bordei-Herăstrău. Ca atare nu o reproducem aici, pentru formă vezi la I. Nestor, *Der Stand*, Pl. 14, fig. 4, 9.

tehnică e menită să facă să reiasă motivele păstrate din suprafața vasului (linii simple sau duble în zigzag, romburi, etc.), sunt caracteristice fazei București-Stejar (Fig. 31, 33, 34, 35, 62—64, 68).

3. Caneluri și coaste. Uneori pântecul vasului poartă caneluri verticale sau oblice (Fig. 22, 97). Ele sunt caracteristice fazei București-Fundeni și anume categoriei II—III. Uneori spațiile libere dintre coastele ornamentale ale suprafeței vasului sunt prelucrate în tehnica inciziei, pentru a păstra incrustațiunea albă (Fig. 23), constituind una din caracteristicile fazei București-Stejar și anume categoriei III.

4. Ornamentul în relief (aplicațiuni plastice) privește aproape în mod exclusiv categoria I, exceptând proeminențele semiorganice obișnuite în categoria II-III. În categoria I, a fazei București-Fundeni, aflăm vase mari purtând pe pântecul lor o linie dispusă în *zig-zag*, ca aplicațiune plastică.

Motivele ornamentale obținute prin tehnica inciziei ocupă principial gâtul, partea superioară a pântecului și fundul vasului. Tendința constă în sublinierea liniilor demarcaționale dintre aceste părți ale vasului. Foarte obișnuite sunt în această privință spiralele legate (Fig. 3, 39), cari ne oferă variante până la spirala împletită (Fig. 37). Obișnuite sunt și liniile alcătuite din unghiuri întrepătrunse, linii simple sau dispuse în val sau romburi înlănțuite. Uneori aceste linii alternează și alcătuiesc o bandă din care se desprind adeseori perdele de franjuri, (Fig. 13, c; 24, 28). Alteori franjurile sunt alcătuite din linii dispuse în zig-zag alternând ritmic cu linii drepte sau ondulate făcând impresia unui șorț (fotă). Sunt obișnuite în faza București-Tei. Nu arareori vasul poartă la linia demarcațională dintre gât și pântec mai multe linii orizontale dispuse în scară. Ornamentul redat la (Fig. 28, 32), obținut prin suprimarea liniilor demarcaționale ale unor triunghiuri hașurate vertical, e obișnuit. Frecvente în faza București-Stejar, sunt triunghiurile hașurate având în vârful lor un cerc concentric, asemănător unui medalion (Fig. 31, 64).

Motivele ornamentale ale civilizației tip București sunt multiple: linii împletite, romburi și clepsidre, meandri, triunghiuri în ramă sau metope, cruci închise într'un cerc simplu sau înconjurat de raze (Fig. 19, 27, 70), cercuri concentrice, ovale hașurate, cercuri simple, spirale și duble spirale (Fig. 10, 27, 34, 60, 62, 65; uneori spirale cu o construcție specială atârână

sub marginea vasului sau sub linia demarcațională a pântecului (Fig. 26, 29). Uneori linia dintre gât și pântec e alcătuită din brâuri a căror capete atârnă asămănător unor spirale. Din aceste brâuri se desprind adeseori semi-cercuri concentrice. Frecvente sunt ornamentele alcătuite dintr'o linie orizontală sau curbă, având capetele răsucite înlăuntru, în spirală (*Schalenspirale*), linii dispuse în zig-zag, alcătuesc așa numitul motiv *Fischgretenmuster* (Fig. 14, 66, 95). Motivele ornamentale având la bază linia curbă sunt adeseori inversate cu ajutorul liniei unghiulare; ca atare spiralele legate devin meandri încârligați, (Fig. 19, 28, 36, compară și fig. 21 cu fig. 36), crucea închisă în cerc poate fi închisă într'o figură rectangulară (Fig. 80), spirala în formă de șea (*Sattelspirale*) se transformă în ornamentul denumit de arheologii germani *geknickte Schalenspirale* (Fig. 19, 25, 69), spirala denumită *tracé de la Poste* sau *Flots grecs* se transformă într'un meandru, cunoscut sub denumirea *tracé des Grecques* (Fig. 75—76, 60).

Caracteristică e spirala dispusă în părțile laterale ale franjurilor asămănătoare unui șorț (fotă) (Fig. 30, 81). Interesantă, prin analogiile pe care ni le oferă, e construcția spiralelor (Fig. 26, 29), pe care le regăsim în ceramica pictată din movilele macedonene, bunăoară la Gona⁴). Ca motive risipite pe suprafața vasului găsim spirale, figuri stilizate geometrice (Fig. 73), meandri, (Fig. 82), clepsidre, și spirala dublă în formă de S sau în formă de 8 (Fig. 38). Un motiv mai rar ne este redat la fig. 39. Destul de răspândite sunt și liniile frânte în formă de M sau W având capetele răsucite în spirală (Fig. 40). Uneori și torțile vasului, altelei marginea interioară a vasului sunt ornamentate, (Fig. 41), (faptul din urmă e caracteristic în genere fazei București-Fundeni).

Proeminențele semiorganice pe pântecul vasului sunt uneori subliniate de cercuri concentrice sau alte motive (Fig. 19, 25, 70—72, 96).

Faza București - Fundeni ne oferă în această privință analogii în Bulgaria unde credem a putea urmări această civilizație^{4 bis}).

---

4) L. Rey, *Considérations sur les premiers habitats de la Macédoine*, Bull. Coresp. Hell. Pl. XVIII, 3.

4 bis) Compară bunăoară fig. 71—72 cu V. Mikov *Bull. de l'Institut arch. Bulg.* vol. V, 1928/1929 p. 309—367. fig. 179. În privința ornamentului dela fig. 72 găsim analogii și în civilizația tip Vattina și anume pe vasul dela Dubovac (Wossinski, *Die Inkrustierte Keramik der Stein- und Bronzezeit* Pl. XC VIII, fig. 1).

Din punct de vedere stilistic e foarte probabil că motivele ornamentale ale ceramicii civilizației tip București sunt datorite transpunerii pe lut a podoabelor corporale și motivelor ce vor fi fost uzitate în cusăturile și țesăturile acelei vremi. Motive ce par transpuse după cusături găsim la fig. 3, 13, e; 14, 24, 25, 30, 32, 39, 80, 81, 94; altele transpuse după ornamente cusute în piele, asemănătoare celor pe care le cunoaștem astăzi pe chimirul populațiunii rurale din Oltenia, Banat și Ardeal, la fig. 42, 43. Podoabe pendantive par a fi reprezentate în ornamentul redat la Fig. 44, motiv pe care îl regăsim pe idolii de lut din civilizația tip Gârla Mare (Vattina), la Vattina, Babska și Bijelo-Brdo. Concludent în această privință e idolul dela Klicevak și cel de pe carul votiv din Muzeul Național Belgrad*).

OBIECTE DE LUT. Câteva fragmente ne indică prezența vaselor duble și comunicând între ele (Fig. 46) (în faza București-Fundeni). Un frumos vas-gemen, alcătuit din două ceșcuțe lipite laolaltă și comunicând între ele aparține fazei București-Tei (fig. 83 a—c) Prășnele de lut arată mai multe forme (Fig. 55): Unul e ornamentat cu un motiv asemănător pânzei de păianjen. Poate olarul a ales acest motiv drept simbol al țesătoarei (Fig. 57). Greutățile de lut sunt rare și de formă piramidală. Linguri și strecurători, aceste din urmă de formă conică sunt identice cu cele similare din civilizația precedentă tip Glina III și destul de frecvente. Un obiect curios, se apropie de forma vaselor *askos*, are partea superioară ciuruită ca o strecurătoare și prevăzută cu un gât scurt și cilindric. Toarta asimetrică sprijină ipoteza ce emitem în privința rostului său: un vas menit a păstra jăratec sau un vas ce va fi fost întrebuințat asemănător unei cădelnițe (Fig. 84). Un suport de vas are marginea superioară, sau inferioară(?), trilobată (aparține fazei București-Fundeni). (Fig. 53). Acestei faze sunt caracteristice capacele de vas, (Fig. 48), unele ornamentate și prevăzute cu orificii verticale menite a fi legate de proeminențele găurite ale vaselor. Prezența lor constituie una din analogiile dintre civilizația tip București-Fundeni și civilizația tip Vattina⁵⁾ (Gârla Mare).

---

*) În privința acestui motiv ornamental vezi Friedrich Matz. *Die frühkretischen Siegel*, p. 231—232.

5) Compară Milleker Bódog, *Archaeologiai Közlemények* XX, 1897. pl. IV și fig. 31 bc.

Interesant e un tipar de lut (Fig. 49), în care s'a turnat poate o podoabă (cercel?) de aur sau de bronz (Fig. 50)^{5 bis}).

ARTA PLASTICĂ e aproape necunoscută. În două cazuri apar reprezentări anthropomorfe redade foarte grosolan în lut. La Tei am găsit laolaltă două figurine feminine (Fig. 51) și în așezarea «La Stejar», pe malul stâng al Colentinei, la aceeași înălțime cu așezarea dela Dămăroaia, un depozit de cinci figurine de lut reprezentând foarte schematic stilizarea corpului uman. Ambele tipuri au fost găsite în cuprinsul unor colibe, aparținând fazei București-Stejar (fig. 85) și București-Fundeni (Fig. 51).

OBIECTE DE PIATRĂ. Caracteristice fazei București—Fundeni sunt printre altele, instrumentele de piatră nisipoasă denumite de arheologii germani «*Krummesser*»; ele au fost preluate din civilizația precedentă tip Glina III unde sunt frecvente. Forma lor variază după gradul de uzură; dovadă că au folosit drept unealtă pentru șlefuitul sau lustruitul obiectelor de piatră. Pietre de ascuțit, având partea superioară perforată pentru a fi legate, ciocane de piatră dură, măciuci — printre care una cu caneluri verticale — și ciocane mari *à rainure* (fig. 86), completează inventarul obiectelor de piatră. La Tei sa găsit și un mic topor plat, de piatră.

OBIECTE DE CREMENE. Lame, cuțite și lame având partea tăișului dințată asemănător unui ferăstrău (patinată de uzură, probabil a folosit la seceră), arată că industria silexului, deși în decădere, mai dăinuia încă. Nuclee și percutoare dovedesc industria locală, vârfuri de săgeți de tip triangular cu o bază foarte concavă, (Fig. 52), folosința arcului.

UNELTE DE CORN ȘI OS. Undrele, sule, dălți și un instrument de corn prevăzut cu o creștătură în vârf (folosit poate la întipărirea unor ornamentațiuni pe suprafața vaselor). De corn de cervideu mănuși pentru topoare de piatră. O țevă de os (fig. 87), ornamentată prin incizii și o piesă dela o zăbală de corn (Fig. 88).

METALUL e rar, îl reprezintă bronzul. Un epilator (Fig. 92/1), măregele tubulare de tablă de bronz (Fig. 92/2), ace de cusut, cu

---

5 bis) Tiparul are 6 cm lungime. Diam. podoabei 15 mm. Prin ornament podoaba tiparului își găsește întrucâtva analogii cu o placă ornamentală din Tezaurul dela Otlaca (*Archeologiai Értésito*, 1909, p. 406, fig. 1).

urechie *) (Fig. 92/3), fragmente de sârmă și o tablă de bronz ornamentată cu linii paralele de puncte bătute din lăuntru în afară (Fig. 92/4), un ac aparține tipului denumit «*Hirtenstabnadel*» (Fig. 92/5), altul «*Rollennadel*» (Fig. 92/6), un cuțit mai mare, — 18,5 cm. lungime — (fig. 89), un cuțit mai mic — 10,4 cm. lungime (fig. 90), o dălțiță (fig. 91), un topor zis «*Randaxt*» (Fig. 93) și o seceră (Fig. 92/7). Intr'un singur caz am aflat într'un bordei, aparținând fazei București-Tei, doi bulgări de fier oxidat de marimea unui ou de găină (limonită?).

PODOABELE DE SCOICĂ sunt reprezentate prin două discuri mici și plate, găurite la mijloc, asemănătoare fluturilor de metal ce împodobesc vestmintele țărăncilor noastre. Au fost găsite în faza București-Fundeni.

În privința lor găsim analogii perfecte în civilizația tip Glina III dela Popești-Leordeni și într'o fază mai nouă a civilizației tip Gumelnița, în stratul II C dela Vidra. Ca materie primă importată s'a găsit și o stridie.

CIVILIZAȚIA TIP BUCUREȘTI e răspândită, în faza actuală a cercetărilor, în regiunea București dealungul Dâmboviței și Colentinei și anume: la apus între Dragomirești și Florești; la răsărit pe Moștiștea în preajma Săruleștilor; la miazănoapte în preajma Snagovului; la miazăzi la Căscioarele și Oltenița-Rurală. 6) O regăsim și în Ardeal în regiunea Brașovului și la Bandul de Câmpie, pe Mureș. În partea de apus a țării, în Oltenia, teritoriul e ocupat de civilizația tip Gârla-Mare; răsăritul și în parte și nordul, de civilizația Monteoru. Aceste trei civilizații, București, Gârla-Mare și Monteoru par a se exclude geograficește și deci par a fi în parte contemporane între ele.

CRONOLOGIA civilizației tip București, cu cele trei faze pe care evit, până la descoperiri mai concludente, a le enumera în ordine cronologică, se sprijină, cum am spus mai sus, în primul rând pe ordinea stratigrafică: Glina III, București, Bordei-Herăstrău.

Civilizația Glina III acoperă ca timp prima epocă de bronz (Reinecke A). (Fragmentele ceramice redade de I. Nestor în *Zur Chronologie der Rumänischen Steinkupferzeit* P. Z. 1928, 19,

*) Interesantă tehnica: urechea a fost obținută prin îndoirea capătului, bătut apoi cu ciocanul. Astfel de ace cunoaștem și în epoca bronzului din Ungaria.

6) Const. Moisil, *Bul. Com. Mon. Istorică*, 3, 1910, p. 115 sg. fig. 1—3; Gh. Ștefan, *Dacia* II, 1925 p. 159, fig. 18/2,3, cât și din cercetările noastre.

Fig. 7/7, 16, aparțin unei faze mai noi a civilizației tip Glina III sau chiar civilizației tip București). Ca atare, bazați și pe alte considerente, civilizația tip București începe în perioada bronzului B (a lui Reinecke). Acestei perioade ar putea aparține și toporul de bronz («*Randaxt*») redat la fig. 93, topor aflat într'un mediu întrucâtva caracteristic fazei București-Fundeni (împreună cu fragmentul ceramic redat la fig. 70). Acul «*Rollernadel*» (Fig. 92/6) aflat în aceeași fază, apare în regiunea noastră în faza mai nouă a civilizației tip Gumelnița, în stratul superior dela Vidra, unde îl găsim de aramă; ace de bronz similare sunt cunoscute și în perioada lusaciană. Acul «*Hirtenstabnadel*» (Fig. 92/5), apare și la începutul perioadei lusaciene (Reinecke C) cât și în mormintele de incinerare din a III-a perioadă a bronzului polonez (Reinecke D). Secera (Fig. 92/7), ar putea aparține chiar perioadei Reinecke D. Vasele de lut cu o proeminență înconjurată de un cerc canelat (Fig. 1 și 13 d, sunt apariții frecvente în civilizația tumulilor din sudul și vestul Boemiei 7).

E foarte probabil că civilizația tip București începe din bronzul B spre a dura până în bronzul D, a lui Reinecke.

ANALOGIILE pe care ni-le oferă din punct de vedere stilistic ceramica civilizației tip București, ne îndreaptă și spre civilizația tip Monteoru. Acolo regăsim, fără a mai menționa analogiile dintre Monteoru și Vattina (Gârla-Mare), îndeajuns cunoscute literaturii de specialitate, uneltele de piatră («*Krummesser*») caracteristice fazei București-Fundeni și tipului Glina III, proeminențele semi-organice pe pântecul unor vase, câteva forme ceramice, cât și unele ornamente, bunăoară spiralele legate și linia împletită. Reamintim și spiralele rediate de noi la fig. 21. În civilizația Monteoru ca și în civilizația tip București unele vase aparținând categoriei I au suprafața acoperită cu striuri (obținute prin petrecerea unei măhuri pe pasta umedă), altele au marginea oblică. Ornamentul «*Sattelspirale*» de pe podoaba de aur aflată într'un mormânt tip Monteoru dela Poiana 8) se regăsește pe podoaba tiparului redat de noi la fig. 49—50, cât

7) Săpăturile întreprinse de noi în cursul anului 1935, la Căciulați, în stânga drumului ce mână dela Săftica la Mănăstirea Căldărușani, au scos la iveală într'o movilă funerară o ceramică asemănătoare (D. V. Rosetti *Publicațiile Muzeului Municipiului București*, Nr. 2. 1935, p. 77).

8) Radu Vulpe, *Piroboridava*, Revue archéologique, XXXIV, 1931 p. 239, fig. 3/1.

și ca ornament al ceramicii tip București (compară bunăoară cu fig. 69).

Analogiile dintre civilizația tip București și grupul civilizațiilor palafitelor din răsăritul Alpilor (Laibach, Mondsee etc.), sunt multiple -- (aceleași analogii în genere între grupul palafitelor, civilizația tip București și unele civilizații dela marea Egee) -- ca și analogiile cu motivele incizate și cele pictate de pe ceramica movilelor macedonene (Sedes, Durmuchlar, Gona, Lembet, Kalamaria ș. a. ⁹⁾). Deasemenea civilizația tip București își găsește unele analogii în civilizația tip Unetice, (Aunjetitz).

Civilizația tip București decade până se transformă, la sfârșitul epocii de bronz și începutul vârstei mai noi a fierului, dând naștere civilizației tip Bordei-Herăstrău *).

* * *

La sfârșitul epocii eneolitice cele două civilizații autohtone, tip Gumelnița și tip Cucuteni-Ariușd sunt influențate de curente culturale venite din afară. Anumite elemente, ceramică și unelte de import, pe care le aflăm în mediul deja decadent al vechiilor noastre civilizații eneolitice, menționate mai sus, alcătuiesc semnele prevestitoare unor prefaceri menite a schimba din temelii vechiile așezăminte. Ele constituiesc *avant garda* unor seminții noi ce nu vor întârzia a se așeza pe ruinele așezărilor vechi. Formele exterioare ale civilizației invadatoare le putem urmări în Europa de mijloc, în apusul și răsăritul țării cât și pe litoralul mării Egee. Purtătorii acestor civilizații, tip Glina III-Schneckenberg, căreia sunt caracteristice multe din elementele așa zisei ceramice «nordice», aduc cu ei, la noi, topoarele de luptă de piatră și meșteșugul bronzului. Dinpreună cu pur-

---

9) L. Rey, *op. cit.* Pl. XVIII, 3 și altele. Unele motive ornamentale ale ceramicii civilizației tip București se regăsesc și pe ceramica «eneolitică» din Phylakopi, Melos (vezi bunăoară Höernes-Menghin, *Urgeschichte der Bildenden Kunst*, p. 369, pe lângă motivele familiare civilizației București, incizate și încrustate cu alb, vase cu marginea oblică și vase-gemene).

*) Un mormânt de incinerare aparținând acestei civilizații a fost publicat de noi în *Publicațiile Muzeului Municipiului București*, Nr. 2, 1935, p. 53-57. Pentru sincronismul parțial dintre civilizația tip București și civilizația tip Gârla mare (civilizația urnelor tip Vattina) vom menționa faptul că și acestei din urmă civilizații urmează civilizația tip Bordei-Herăstrău și anume sub aspectul cunoscut sub denumirea Ploșsor-Vártop; ținând seama că această civilizație succede la noi fazei București-Fundeni, fază caracterizată prin aspecte reamintind civilizația tip Gârla-Mare, reese că fazele București-Stejar și București-Tei sunt mai vechi. Vezi și Nota **), p. 15.

tătorii civilizației tip Coțofeni ei vor fi contribuit, pe rând, la geneza civilizației tip București, care pare a se fi dezvoltat într-o vreme liniștită și de bună stare.

Civilizația tip București, cu cele trei faze ce o alcătuiesc ne oferă îndeajuns elemente de orientare între Europa Centrală și marea Egee.

Deși avem la îndemână anumite date ce ne-ar îndreptăți întrucâtva a enumera ordinea succesivă a fazelor de civilizație cari alcătuiesc complexul pe care l'am denumit civilizația tip București, găsim mai nimerit a lăsa deslegarea în sarcina cercetărilor viitoare. O interpretare pripită nu ar fi de nici un folos științei. Având la îndemână un material atât de bogat, în lipsa unei stratigrafii mai concludente, pe care vom trebui s'o aflăm*), orice ipoteză bine susținută ar putea deveni plauzibilă. Cu cât materialul va fi mai bogat cu atât ne vom da seama de lipsurile pe care ni-le oferă preistoria în fază actuală a cercetărilor din sud-estul Europei, unde întregi ținuturi sunt încă prea puțin cercetate din punct de vedere al arheologiei preistorice**).

---

*) În așezarea dela Lacul-Tei locuințele civilizației tip București erau în cea mai mare parte răvășite de purtătorii civilizațiilor mai noi din vârsta mai veche și mai nouă a fierului, din epoca romană și medievală-timpurie. La Bucureștii-Nouți și la Ștejar nu s'au putut face observații stratigrafice precise, stratul de cultură fiind foarte subțire iar întretăierile de gropi foarte rare, locuințele civilizației tip București fiind, cum am mai spus, răslețe și răspândite pe mari întinderi.

**) Și pământul țării noastre ne mai păstrează multe taine. Săpăturile arheologice întreprinse în Ostrovul-Mare (Mehedinți), de d-l Prof. A. Bărcăcilă și de autorul studiului de față, au îngăduit, înainte de a încheia această lucrare, a identifica în locul zis «*La Schelă*», un mormânt de incinerare a cărui ceramică prezintă isbitoare analogii cu civilizația tip București și anume cu faza denumită «*La Ștejar*». Mormântul avea părțile laterale, cât și partea superioară, ocrotite cu lespezi și bolovani de piatră. Prezența acestui mormânt în cuprinsul unui ținut cunoscut și civilizației tip Gârla-Mare (Vattina) e de mare însemnătate pentru originile civilizației tip București cât și pentru raporturile dintre această civilizație și civilizația urnelor tip Gârla-Mare (Vattina), care pare mai recentă.

DIE BUKARESTER KULTUR

Bei Bukarest kam eine bronzezeitliche Kultur zu Tage, welche wir, nach der Stadt, bei der sie entdeckt und untersucht wurde, die Bukarester-Kultur benennen wollen. Einiges davon wurde unlängst als «Tei-Kultur»¹⁰⁾ der Fachliteratur zur Kenntniss gebracht, da sie jedoch aus mehreren Stufen besteht, (siehe weiter unten), finden wir es für angemessen, den gesamten Komplex als *Bukarester-Kultur* zu behandeln.

Die Siedlungsplätze sind natürliche flache Erhebungen längs der Flüsse Dâmbovița und Colentina, sowie Sümpfe, welche vom letztgenannten Fluss gebildet werden.

Die der Bukarester Kultur zuzuschreibenden Wohnungen, weisen zwei Typen auf, und zwar *a*, auf der Bodenfläche errichtete Hütten, *b*, Wohngruben. Die Hütten waren lehmbeputzt. Es scheint, dass die aufgestellten Wohnungstypen auch zeitlich getrennt sind. Die Häuser unterscheiden sich dadurch von denjenigen aus den steinkupferzeitlichen Dörfern unseres Gebietes, dass sie nicht mehr wie jene dicht aneinander gedrängt liegen, sondern mehr verstreut, grössere Siedlungsflächen belegen. Manchmal bilden sie sogar einzelne, selbständige Gehöfte.

Die Keramik der gesamten Bukarester-Kultur lässt sich, der Tontechnik nach, in drei Gattungen einteilen: *I*, Gebrauchskeramik aus gröberem Ton, mit *a*, rauher, oder *b*, — seltener — geglätteter Oberfläche; *II*, Keramik aus besserem Ton, mit *a*, rauher, oder *b*, geglätteter Oberfläche; *III*, feintönige Keramik, mit *a*, geglätteter, oder *b*, fein polierter Oberfläche.

Der Ton der Gattung *I a-b* zeigt gewöhnlich an der Oberfläche eine graue oder grau-schwarze, — seltener eine gelbbraune, rot-braune oder ziegelrote Farbe; im Bruch schwankt die Färbung dem Brenngrade nach zwischen grau-schwarz

---

10) I. Nestor, *Der Stand*, S. 101—104.

schwarz-braun, oder ziegelrot, und ist, je nach der Grösse des Gefässes, entweder mit Sandkörnchen oder mit Steingrus durchsetzt, so dass letzterer nicht selten auch an der Oberfläche sichtbar wird.

Gattung *II*. Oberfläche und Tonfärbung wie bei Gattung *I*; der Ton enthält Stein- und Sandkörnchen.

Gattung *III*. Schwarz-graue, schwarze, — seltener gelbbraune Oberfläche—fein geschlemmter Ton, im Bruch schwarz, schwarz-grau, schwarz-braun oder gelb-braun, seltener, bei grösseren Gefässen, mit Sandkörnchen vermischt.

Der Formenschatz der Gattung *I* umfasst: 1) langgezogene Vorratsgefässe, mit niedrigem und mässig nach aussen ausgeschweiftem Halse; 2) weitmündige, zweihenkelige Töpfe; 3) Vorratsgefässe mit schmalem Boden und zwei gegenüber stehenden Henkeln. Sie tragen auf der Schulter zwischen den Henkeln beiderseits, je einen, von einem kanellierten Kreise umgebenen Buckel (Abb. 1). 4) Henkeltassen und Henkelbecher; 5) halbkugelige Schüsseln mit flachem Boden; 6) tiefe Schalen, welche manchmal auf dem Bauche mit einer Reihe von aufgesetzten Warzen versehen sind; 7) einhenkelige Krüge; 8) Fussgefässe (Abb. 56).

Die Gefässe der Gattung *I*, sind entweder glatt, oder mit plastischen Verzierungen und Besenstrichen, (Abb. 1—2), ornamentiert.

Eine andere Verzierung kommt seltener vor und besteht aus Warzen, welche die ganze Oberfläche des Gefässes bedecken. Die plastische Verzierung erscheint meistens in Form von einfachen, oder durch Kerben oder Tupfen unterbrochenen Leisten, die angebracht werden, wo es sich um die Betonung der Grenzen einzelner Gefässesteile handelt. Manchmal zeigt das Gefäss auf der Schulter, oder an der Stelle seiner weitesten Ausladung, Anläufe zur Buckelbildung; die Buckel sind entweder von innen aus der Gefässwand herausgedrückt oder aufgesetzt und können von einer Punktreihe umkreist sein. Den plastischen Schmuck bereichern zapfenartige, senkrecht durchbohrte Ösen. Gewisse Schuurösen laufen manchmal nach unten in zwei plastische, gekrümmte Leisten aus, ein Gebilde, welches aus dem Glinia-III- Schneckenberg-Typus übernommen worden sein mag. Ferner kommen auch eine, zwei, oder mehrere Warzen oder kleine Spitzbuckel vor, welche einander

gegenüber stehen. Sie sind auf dem Bauche des Gefässes am Umbruch oder dicht darunter angebracht und sitzen mitunter zwischen den beiden Henkeln des Gefässes. Anstatt der Leisten kommt auch eine Reihe, den Halsrand umlaufender runder oder rechteckiger Grübchen vor, die mit einem spitzen Gerät oder mit einem Halm herausgestochen wurden, dann auch eine Warzenreihe, oder eine Reihe eingekerbter oder eingestempelter Dreiecke, welche unter dem Halsrande ein Wolfszahnmuster bilden (Abb. 2), dann wieder aufgesetzte Knöpfe, welche wiederholt in der Mitte eine punktartige Verzierung tragen.

Die Gattung II scheint weniger auf plastische Verzierungen eingestellt zu sein, dagegen ist der Formenschatz reicher. Neben Formen der Gattung I finden wir: 1) Henkelvasen, 2) Gefässe mit schrägem Rande (Abb. 3), 3) doppelhenkelige Schüsseln, oder Tassen, (Abb. 4--5, 94), 4) Gefässe mit Standing und zwei geknickten, den Rand überspannenden Henkeln (Abb. 6), 5) Mörser oder blumentopfartige Gefässe¹¹⁾, mitunter mit Hängevorrichtungen, in Gestalt von am Rande, oder am Fussabsatz angebrachten, paarartigen Durchbohrungen oder Einschnitten (Abb. 7, 45, 47, 67), 6) kleine konische Becher, mit leicht geschweiften Wandung (Abb. 9 (78), 10), 7) Amphorenartige Gefässe (Abb. 11), 8) Zwilling Gefässe (Abb. 46, 74), 9) Zweihenkelige Schalen (Abb. 79), 10) Grosse Urnenartige Gefässe mit vier, auf dem Bauch angebrachten Bandhenkeln, zwischen denen sich an der Schulter vier von innen nach aussen getriebene Buckel befinden (Abb. 12).

Von einer Rille umgebene spitze oder runde Buckel kommen auch in dieser Gattung vor. Eine Tasse trägt auf dem Bauche eine senkrechte Warzenreihe.

Gattung III stellt die feintönige Keramik dar. Der Formenschatz entspricht demjenigen der Gattung II. Die Häufigste Form ist die Henkeltasse (Abb. 13 a, b, c, 24, 28, 30, 32, 34, 37, 62—66, 68, 69, 81, 95), deren Grundform Glockenbecherartig ist. Die Tasse kann ab und zu einen kegelmuffförmigen Unterteil haben, einen kleinen Boden, in dem oft ein Grübchen eingedrückt ist, oder der Bodenteil kann sogar in einen spitzen Zapfen auslaufen, seltener in drei schnecken-

---

¹¹⁾ Interessant ist hier das Vorkommen dieser Gefässe, deren Form an die «jütischen» Mörserbecher erinnert.

artige Füsschen (Abb. 13 a (14). Die Form wechselt ab, entweder durch die verschiedene Länge des Halses, oder die Art, wie dieser auf den Unterteil aufgesetzt ist. Einige Formen haben keinen Halsabsatz. Sie sind seltener, da die Anwesenheit des Henkels eine Stütze, also eine schärfere Gliederung in Hals und Bauch verlangte. Verwandte Formen sind die Tassen, Becher und Gefässe mit schräger Mündung (Abb. 17), manchmal mit einem langgezogenen Hals und einem bauchigen Unterteil (Abb. 18),—diese Form findet sich wieder in den kleinen Aunjetizer Bechern mit kleinem Boden, in dem manchmal ein Grübchen eingedrückt ist ¹²⁾). Eine Schale trägt einen über dem Halsrande hochragenden *Ansa-Cornuta* Henkel. Ihre Zugehörigkeit zur Bukarester-Kultur ist nicht gesichert*).

Der plastische Schmuck der Gefässe der Gattung III, beschränkt sich auf Anläufe zu Buckeln. Zwei Tassen tragen an der Grenze zwischen Hals und Bauch, eine Reihe von aufgesetzten Linsen (Abb. 20). Die Buckel sind rund, spitz, flach oder schneckenartig gewunden (Abb. 19, 21, 25—26, 70).

Wenden wir uns jetzt der Betrachtung der Verzierung aller drei oben aufgestellten Keramik-Gattungen im Allgemeinen zu, so lässt es sich folgendes ausführen:

Die Verzierung der Keramik der Bukarester Kultur, ist der Technik nach, in vier Klassen einzuteilen: A, eingeritzte Verzierungen, betreffend gewöhnlich die Gattung III, dann die Gattung II und am seltensten die Gattung I. Die Einritzungen sind gewöhnlich mit einem spitzen Instrument ausgeführt. Die Technik ist der *Stichkanal* oder *Absatzstich*. Die kleinen Furchen der Einritzungen dienten dazu, die weisse Masse der Inkrustation festzuhalten**). Dass sich diese nicht immer erhalten hat, ist den oft ungünstigen Bodenverhältnissen zuzuschreiben. B, gekerbte, oder eingestempelte Verzierungen begleiten und ergänzen nicht selten die in Einritzungstechnik ausgeführten Muster, und haben gewöhnlich nur eine sekundäre Bedeutung (Wolfszähne, kleine Dreiecke usw.). Sie finden sich, wie bereits

---

12) J. Schranil, *Die Vorgeschichte Böhmens u. Mährens*, S. 96, Tf. XXI 2, 23, 26.

*) Das Gefäss ist bei I. Nestor, *Der Stand*, Tf. 14. Abb. 4, 9 abgebildet. Vergleiche die interessante Serie ähnlicher Gefäss: von Velem-St.-Veit, in M. A. G. W. XXX, 1900, S. 152, ff. Tf. V.

**) Die Meinung von I. Nestor, *Der Stand*, S. 102, können wir nicht teilen: «Oft ist die Anwendung eines Zahnrädchens unverkennbar, wie die grosse Feinheit und Regelmässigkeit mancher Kanalgruppen zeigen».

bei Beschreibung der auf Grund der Tontechnik aufgestellten Warengattungen erwähnt, auch selbständig, und dienen zur Betonung der Grenzen zwischen den oberen Gefässteilen der Gattungen *I* und *II*. Sehr fein ausgeführter Stichkanal ist der Bukarester-Tei-Stufe angehörig, seltener der Bukarester-Fundeni-Stufe, Feine nur in Ritztechnik ausgeführte -Verzierungen, (Abb. 52—43, 46, 54, 70—73) oder grob ausgeführter Stichkanal, sind in der Bukarester-Fundeni-Stufe üblich; sich überschneidende Querstriche, die oft zur Betonung der aus der Gefässwand ausgesparten Muster dienen, gehören gewöhnlich der Bukarester-Stejar-Stufe an (Abb. 31, 33, 34, 35, 62, 64, 68). *C*, Kanellierung und Rippen. Manchmal sind die Vertiefungen zwischen den erhabenen, geraden oder schrägen Rippen, mittelst Stichkanal, zwecks Inkrustation ausgestochen (Abb. 23). Gerade oder schräge Kanellierung betrifft die Gattung *II*, eine besondere Stufe der Bukarester Kultur, nämlich die des Bukarest-Fundeni Typus (Abb. 22, 97). *D*. Reliefverzierung betrifft beinahe ausschliesslich die Gattung *I*, die Anläufe zu Buckeln ausgenommen, die auch in Gattung *II* und *III* mit Vorliebe auftreten.

Die in Ritztechnik ausgeführten Muster belegen hauptsächlich den Hals, den oberen Bauchteil, und den Boden des Gefässes. Die Tendenz ist, die Grenzen der Gefässteile zu betonen, besser gesagt, jene abzuschliessen. Bezeichnend sind die dazu verwendeten kleinen fortlaufenden Spiralen (Abb. 3, 39) welche Variationen bis zum ausgesprochenem Flechtband aufweisen (Abb. 37). Statt dessen benützte man auch eine Reihe ineinander geschachtelter kleiner Winkel-Wellen oder einfacher Linien, oder wieder Rautenketten. Alle diese Verzierungselemente bilden gewöhnlich in wechselseitiger Anordnung ein Band, von dem manchmal senkrechte Bündel von Fransen herabhängen (Abb. 13 c, 24, 28). Die Fransen bestehen oft aus Zick-Zack-Figuren, im rhythmischen Wechsel mit geraden oder gewellten Linien. Nicht selten erweckt dieses Motiv von Fransen den Eindruck, als ob es eine Schürze darstelle. Aus Linienbündeln bestehende Treppmuster umziehen selten das Gefäss am Halsansatz. Charakteristisch ist die Anordnung gewisser senkrechter Linienbündel, die manchmal so gestellt sind, dass sie ein wolfszahnähnliches Muster ergeben (Abb. 28, 32). Das Motiv ist durch das Fortfallen der Einfassungslinien von senkrecht schraffierten Dreiecken entstanden.

Der Musterschatz der Bukarester Kultur ist manigfaltig:

Geflochtene Linien, Rauten und Sanduhrmotive. Mäanderfiguren (Abb. 82), Dreiecke in Rahmen- oder metopenartiger Anordnung, von einfachen- oder Strahlenkreisen umschlossene Kreuze (Abb. 19, 27, 70), konzentrische Kreise, gestrichelte ovale Figuren, Kreis- oder Doppel-Kreis-Ornamente, Spiralen, eigenartig gebildete einzel- oder Doppelspiralen als Hängemuster am Halssaume oder am Bauchabsatz (Abb. 26, 29). Oft begleiten Linien oder Bänder den Bauchumbruch, deren Enden in nach unten gerichteten Spiralen eingerollt sind. Hängende konzentrische Halbkreise, Schalen spiralen und- Zick-Zack (Abb. 14, 66) kommen auch vor. Die erwähnten rundlinigen Muster konnten dadurch umgebildet werden, dass sie eckig ausgeführt wurden: die kleinen fortlaufenden Spiralen wurden zu Mäanderhaken (Abb. 19, 28, 36, vergleiche auch Abb. 21 mit 36), das umkreiste Kreuz, zu einer Viereck-Figur (Abb. 80), die Sattelspirale zur geknickten Schalen spirale (Abb. 19, 25, 69), der «laufende Hund» zum Mäander (Abb. 75—76, 60) usw.

Als Streumuster kommen Spiralen, Mäander (Abb. 82), gestrichelte Viereckfiguren, Rauten, Sanduhrmotive und S- oder 8-förmige Doppelspiralen (Abb. 38). Ein seltenes Muster bringt Abb. 39. Auch in Spiralen ausgehende M- oder W-förmige Winkelbänder erfreuten sich einer gewissen Beliebtheit (Abb. 40). Oft sind auch die Henkel verziert, (Abb. 59, 83) seltener das Innere des Gefäßes, auf dem Halsrand (Abb. 41). Interessant ist auch die geometrisch stilisierte Figur Abb. 73. Buckelartige Vorsprünge sind oft durch konzentrische Kreise oder andere Figuren betont (Abb. 19, 25, 70—72, 96).

Unserer Meinung nach, ist das Ornament der Bukarester-Kultur, als eine Übertragung von Körperschmuck und Stickerei und Weberei-Mustern auf Ton zu betrachten. Auch Nachahmungen von aufgenähten Verzierungen lassen sich nachweisen. Erläuternde Beispiele für Stickerei (Abb. 3, 13, e; 14, 24, 25, 30, 32, 39, 80—81, 94), für Nahtornamente¹³⁾ Abb. 42, 43. Hängeschmuck scheint auf dem Bruchstück Abb. 44, nachgebildet zu sein¹⁴⁾.

---

13) Ähnlich den Verzierungen auf Ledergürteln, die unsere Bauern im Banat, Kleine Walachei, Siebenbürgen usw. auch heute noch tragen; dasselbe für die fransenartigen «Schürzen» die an die *fota* der Bäuerinnen erinnern.

14) Das Muster erscheint auf Idolen der Vattina, Bijelo-Brdo und Gîrla-Mare-Kulturen. Erwähnt sei das Idol von Klicevak und dasjenige auf dem Votiv-Wagen aus Ton, veröffentlicht von J. Petrovits, *Starinar*, 1930. Vergleiche auch F. Matz, *Die frühkretischen Siegel* S. 231—232.

Tongegenstände. Das Bruchstück eines kleinen Zwillingsgefäßes (Abb. 46). Es gehört zu der Bukarester-Fundeni-Stufe. Jedoch wurde auch in der Bukarester-Tei-Stufe ein Zwillingsgefäß gefunden (Abb. 83 a—c).

Die Spinnwirtel weisen mehrere Typen auf, (Abb. 55). Einer weist eine spinnennetzartige Verzierung auf, vielleicht das Sinnbild der Spinnerin. Webstuhlgewichte sind seltener und pyramidenförmig.

Die Plastik tritt selten auf. Zweimal konnte ich mit Gewissheit die Zugehörigkeit figürlicher Darstellungen zur Bukarester-Kultur feststellen. Nämlich, ein paar rohe weibliche Idole (Abb. 51), (mit der Schale Abb. 97, im Bereich der Bukarester-Fundeni-Kultur), und mehrere, stark schematisierte ähnliche Darstellungen (Abb. 85) im Bereich der Bukarester-Stejar-Kultur. Löffel aus Ton, konische, siebartige Gefäße ^{14 bis}) und ein merkwürdiges, am oberen Teil mit siebartigen Durchbohrungen, und mit einem kurzen, röhrenförmigen Hals, versehenes Gefäß. Der asymmetrische Henkel scheint dem Zweck angepasst zu sein: ein Glutbehälter oder Räuchergefäß (Abb. 84). Ein Ständer (Abb. 53), hat drei symmetrische Zipfel am Rand (oben oder unten?).

Steinartefakte. Als Begleiterscheinung des Bukarester Typus (Stufe-Bukarest-Fundeni), kann auch das aus Sandstein verfertigte *Krummesser* gelten ¹⁵), auch anderartig gestaltete Werkzeuge aus Sandstein, die ebenfalls, den Abnutzungsspuren nach, zum Schleifen oder Polieren von steinernen Werkzeugen gedient zu haben scheinen. Die Form unserer sogenannten «Krummesser» und diejenigen der ähnlichen Erscheinungen hängt von der geringeren oder grösseren Abnutzung ab. Wetzsteine mit einer Durchbohrung zum Aufhängen, Bruchstücke von durchbohrten Arbeitshämmern aus hartem Gestein, Keulenköpfe, darunter einer mit senkrechten Kanellierungen. (Vgl. B. v. Richthofen, *Die ältere Bronzezeit in Schlesien*, Tf. 15, t.) Aus Sandstein, ein schwerer Arbeitshammer mit Rille (Abb. 86).

^{14 bis}) Es sind eigenartige Siebgeräte aus Ton und haben keinen Boden. Sie sind auch glockenförmig und mit zwei abstehenden Spitzen oder Haken (kommen also nicht nur in Ungarn vor», *Realexikon* XII S. 82. Tf. 17 A, d) Diese Form ist in der Głina III Kultur eine gewöhnliche Erscheinung und kommt schon in der steinkupferzeitlichen jüngeren Stufe der Gumelnița-Kultur vor. (aber ohne abstehende Spitzen oder Haken).

¹⁵) Eingehend behandelt sie I. Nestor, *Zur Chronologie*, S. 130, Anmerkung 61, u. S. 135.

Die Feuersteinindustrie, obgleich nachlässiger in der Ausführung, scheint sich nicht ganz im Verfall befunden zu haben. Neben gewöhnlichen Schabern, Messern und Kratzern, finden sich auch sägeartig Klingen. Nuklei und Klopffsteine zeugen für einheimische Industrie; für Gebrauch von Pfeil und Bogen Pfeilspitzen (Abb. 52). Bemerkenswert ist die stark eingezogene Basis der Feuerstein-Pfeilspitzen, im Vergleich mit dem früheren dreieckigen Typus mit leicht-concaver oder-convexer Basis, aus dem Bereich älterer, steinkupferzeitlicher Kulturen.

Werkzeuge aus Knochen oder Horn: Pfriemen, Ahlen, kleine Meisseln; ein Werkzeug aus Horn, mit einer Einkerbung an der Spitze, scheint zur Gefässverzierung gedient zu haben. Eine verzierte beinerne Röhre, (Abb. 87), und die Seitenstange eines Pferdegebisses (Abb. 88).

Aus Hirschgeweih: Beilfassungen (selten).

Metall kommt in den Siedlungen nur selten zum Vorschein. Nur Bronze. Eine Haarzange (Abb. 92/1), röhrenförmige Blechperlen (Abb. 92/2), Nähnadeln mit Öse, (Abb. 92/3), Bruchstücke von Draht oder Blech, letztere mit von innen nach aussen getriebenen Reihen von Punkten (Abb. 92/4), eine säbelartig gekrümmte Hirtenstabnadel (Abb. 92/5), eine Rollennadel (Abb. 92/6), eine Sichel (Abb. 92/7), ein Messer, (Abb. 89) Länge 18,5 cm. Ein kleineres Messer (Abb. 90) — Länge 10,4 cm., ein kleiner Meissel (?) (Abb. 91) und eine Randaxt (Abb. 93). In einer Wohngrube der Bukarester-Teilkultur, kamen auch zwei hühnereiergrosse stark oxidierte Eisenklumpen (Limonit?) vor.

Zum Giessen eines Ohrgehänges (?), aus Gold oder Bronze, diente eine Gussform aus Ton (Abb. 49), von 6 cm. Länge. Abb. 50 stellt das vergrösserte Positiv des in Wachs gepressten Schmuk-Gegenstandes dar (Durchmesser der Scheibe 15 mm.).

Muschel ist durch ein paar rund zugeschnittener, sehr kleiner, flacher, in der Mitte durchbohrter Scheiben vertreten. Sie haben vielleicht zur Verzierung von Gewändern oder als Halsschmuck gedient¹⁶⁾. Auch eine Austerschale wurde gefunden die für die Richtung der damaligen Handelsverbindungen wichtig ist.

---

16) Ähnlich dem metallflitter, den die rumänischen Bäuerinnen heute noch als Zierde der Trachten tragen.

Das Ausbreitungsgebiet der Bukarester Kultur umfasst in Rumänien, nach den bisherigen Untersuchungen, einen Teil der Walachei um Bukarest bis zur Donau, dann jenseits der Karpaten, in Siebenbürgen, die Umgebung von Braşov (Kronstadt)¹⁷⁾. Weiter westlich kennen wir die Gräber von Bandul de Câmpie (Mezöband), wo wir einige, der Bukarester Kultur gemeinschaftliche Züge wiederfinden¹⁸⁾. Im Westen der Walachei unternahm der Verfasser Ausgrabungen, nämlich in der Donauinsel Ostrovul-Mare. Hier kamen, in einem der Vattina Kultur angehörigen Urnen Gräberfeld, auch zwei, durch Ihre Keramik, der Bukarester Kultur, sehr nahe stehende Brandgräber vor. Die Keramik dieser zwei Gräber erinnert an die der Bukarester-Stejar Stufe, jedoch scheint es sich um eine jüngere, vielleicht sogar der älteren Eisenzeit angehörigen Abart zu handeln¹⁹⁾.

Osten und Westen sind von zwei anderen, der Fachliteratur schon bekannten Kulturgruppen besetzt; nämlich im Westen von der Gârla-Mare (Vattina- und Bijelo-Brdo), im Norden und Osten von der Monteoru-Kultur, welche sich geographisch einander auszuschliessen scheinen.

Die Bukarester Kultur scheint auch in Bulgarien vertreten zu sein. Die von V. Micov (Bull. Instit. Arch. Bulg. V, 1928/29, S. 309 Abb. 169), veröffentlichten Scherben aus der Höhle von Magura und besonders von Tabaschka (*Op cit.* Abb. 179 S. 316), haben stylistische Gemeinschaftlichkeiten mit unserer Kultur (vergleiche z. B. mit unseren Abb. 71—72). Das von mir besichtigte Material der Studiensammlung des National Museums in Sofia enthält einige Scherben, die meiner Meinung nach, ein Auffinden der Bukarester Kultur in Bulgarien nicht unwahrscheinlich machen²⁰⁾. Man kann dazu auch das von Katza-

---

17) Museum zu Braşov, Gefäss Nr. 1131 und andere, in der Studiensammlung aufbewahrte, eindeutige Scherben.

18) Vergleiche Abb. 33, 63 und fortlaufende Spiralen mit Roska Marton, *Emlékkönyv* 1929 S. 304 Tf. 61—62 Abb. 2—4, 7—8. Auch bei I. Nestor, *Der Stand* S. 102, Anmerk. 416.

19) Diese Stufe der Bukarester-Kultur kam auch in unseren Ausgrabungen von Novaci zu Tage (20 Km SW von Bukarest, am rechten Ufer des Argeş).

20) Die Bukarester Kultur belegt atypische Siedlungen, Flussterassen u. a., so dass ihr Auffinden auf gewisse Schwierigkeiten stösst; in Bulgarien wurden, wie bei uns, bis unlängst nur die typischen und an Material reichen Siedlungen untersucht (z. B. die *Tell*).

roff veröffentlichte Gefäß mit schrägem Rande (Henkeltasse) in Betracht nehmen (P. Z. Nr. XIX, ³/₄ 1928 S. 305 Abb. 1).

Die zeitliche Feststellung der Bukarester Kultur erschliesst sich aus: I) stratigraphischen Beziehungen a) zur Glina III — b) zur Bordei Herästräu Kultur; II) Fundobjekten die sich relativ zeitlich feststellen lassen; III) Analogien.

I a) Die Glina III-Schneckenberg-Kultur, scheint einen Teil der Kupfer- und einen Teil der älteren Bronzezeit (Reinecke A) zu belegen, ohne bei uns eine ausgesprochene bronzezeitliche Kultur darzustellen (teilweise gleichzeitig mit der I Bronzezeit der mittleren Donau und Theiss, mit Perjamos, Früh-Aunjetitz u. s. w.).

Die Bukarester Kultur überlagert direkt die Glina III Kultur, aus der sie einige Elemente entlehnt ²¹). Da eine Entwicklungsstufe der Bukarester Kultur auch Elemente enthält, welche mit der Grundlage der Vattina Kultur gemeinschaftlich sind, ^{21 bis}) halten wir es, unter Berücksichtigung auch anderer Stützpunkte, nicht für ausgeschlossen, dass der Anfang der Bukarester Kultur in der Periode B der Bronzezeit (Reinecke) zu suchen ist ²²).

I b) Die Bordei-Herästräu Kultur ²³) überlagert die Bukarester Kultur, und Ihre Keramik enthält einige Erscheinungen z. B., die selten auftretenden eingeritzten Verzierungen, sowie einige fortgeschrittene Formen, die in stylistischer und technischer Hinsicht, als aus der Bukarester Kultur übernommene Elemente betrachtet werden dürften. Die Keramik, die aus

---

21) Direkte Überlagerung, zum Beispiel in Bucureştii-Noui. Aus der Glina III-Schneckenberg-Kultur übernimmt die Bukarester-Kultur die «Krummesser» aus Stein, glockenbecherartige Henkeltassen: Trichterbecher, (kam in der Bukarester Kultur nur in einem Exemplar zum Vorschein, nämlich in Bucureşti-Noui). Es handelt sich um ein bei uns nicht abgebildetes, kleines Votivgefäß aus Ton; stylisierte Schnurösen oder ähnliche Gebilde die nach unten in zwei gekrümmten plastischen Leisten auslaufen, siebartige Gefäße (vgl. Anmerk. ^{14 bis}), Feuersteinfeilspitzen mit stark eingezogener Basis (Tf. X, 52), die seichten Besenstriche der Gefäßoberfläche mancher Vasen der Gattung I u. a.

^{21 bis}) Siehe auch I. Nestor. *Der Stand* S. 102.

22) Dasselbe gilt wahrscheinlich auch für das Ausbreitungsgebiet der Monteoru-Kultur, wo die Cucuteni B-Stufe die Bronzezeit A ausfüllt und welcher die Monteoru-, erst in der Periode B, als bronzezeitliche Kultur folgt.

23) Die Funde, im städtischen Museum zu Bukarest, sind noch nicht veröffentlicht. Einiges bei I. Nestor, *Der Stand*, und D. V. Rosetti, *Publicaţiile Muzeului*, Nr. 2 S. 53—57.

Glaspaste schneckenartig gewundene Perlen, ^{23 bis} sowie eine flache Pfeilspitze aus Bronzeblech, mit zwei runden Bindelücken ²⁴), stellen diese Kultur in eine gewisse Gleichzeitigkeit mit der sogenannten «späten Vattina»-Kultur, (in der kleinen Walachei, die Ploșor-Vârtop Kultur), also in die vorskytische Hallstattzeit.

II) Behandeln wir nun die in der Bukarester Kultur spärlich vorhandenen Datierungselemente, in erster Reihe das Metall.

Wie schon gesagt ist es sehr wahrscheinlich, dass die Bukarester Kultur in der Periode Reinecke B, ins Leben tritt. Dieser Periode könnte auch die zinnarme Randaxt (Abb. 93) angehören. Sie wurde mit Abb. 70 abgebildeten Scherben gefunden. Letztere weist eine der Monteoru Kultur nahe stehende Form. In der Bukarester-Fundeni Stufe wurde auch eine bronzene Rollennadel (Abb. 92/6 gefunden. Nadeln vom diesem Typus kommen bei uns schon in der jüngsten Stufe der Gumelnița Kultur zum Vorschein ²⁵), aber aus Kupfer. Die bronzene Hirtenstabnadel (Abb. 92/5) ist uns auch aus der Lausitzer Periode (Reinecke C), sowie aus der III Periode der polnischen Bronzezeit bekannt ²⁶) (Reinecke D). Die Sichel Abb. 92/7 dürfte schon der Periode Reinecke D angehören. Die bronzerne rechteckige Blechplatte mit von innen nach aussen getriebenen Buckelchen und eingerollten Schmalseiten, (Abb. 92/4) ist uns auch von Perjamos bekannt ^{26 bis}). Sie wurde in einer Wohngrube der Bukarester-Tei Kultur von Bucureștii-Noui mit Nadel Abb. 92/3, Pincette Abb. 92/1, und walzenförmigen Blechperlen Abb. 92/2, zusammen gefunden (mit der Keramik: Abb. 8, 13/1, (14), 20, 24, 30, 32, 39, 81). Der strichverzierte Röhrenknochen Tf. XV, 87 besitzt nahe Entsprechungen in Ungarn (mit einer Seitenstange, *Archeologiai Ertesjítő*, 1909 S. 347 Abb. 4/4), auf den Kykladen, in Troja,

---

^{23 bis}) Hellblaue Glaspaste. Vgl. für die Form *Reallexikon* IV, 2 Tf. 137 C (die im Mittelpunkt des Perlenkreises stehende Perle). Es handelt sich wahrscheinlich um einen Import (aus Klein-Asien?).

²⁴) Ein Bruchstück vom selben Typus wurde in Sotin gefunden (Studien-sammlung des Museums zu Zagreb). Vgl. für die Form ein Exemplar von Zafer-Papura (Hörnes-Behn, *Kultur der Urzeit* II Abb. 17).

²⁵) D. V. Rosetti, *Publicațiile Muzeului*, Nr. 1 Tf. 3 Abb. 6. Aus Bronze kommt sie auch in der Lausitzer Kultur vor (J. Schranil, *op. cit.* Tf. XXVIII, 27).

²⁶) B. von Richthofen, *Die ältere Bronzezeit in Schlesien*, S. 69 ff.; *Przeglad archeolog.* II 1923 S. 176 Abb. 59.

^{26 bis}) *Gemina* I, 1923 S. 53 Abb. 2/2.

Bos-Ojök und Leukas (mykenische Schachtgräberzeit (N. Aberg. *Chronologie* III, Abb. 289, 290, 291).

III) Analogien mit der Vattina und Bijelo-Brdo-Kultur: Fuss-Schalen (Abb. 56), Gefäße mit Standring und zwei geknickten, den Rand überspannenden Henkeln (Abb. 6), Schalen-spiralen und Hängeschmuck (Abb. 44), ähnlich den Verzierungen des Idols von Klicevac, Babsska u. s. w., fortlaufende Spiralen und Streumuster. Erwähnt seien noch die Deckel, wie Abb. 48²⁷⁾. Diese Übereinstimmungen bilden eine der Entwicklungsstufen der Bukarester Kultur, nämlich die Bukarester-Fundeni Stufe, welche auch durch die kanellierte Keramik charakterisiert ist, (Abb. 97, 22), deren feine, in Ritztechnik- oder grob ausgeführter Stichkanalmuster, oft das Mäander (Abb. 61, 75, 76) wie in der Keramik der Donau-Insel Gârla^{27 bis)}, gebraucht. Dieser Stufe der Bukarester Kultur gehören auch die Gefäße mit schrägem Rand, wie Typus (Abb. 3). Gefäße mit schrägem Rand, wie Abb. 16, 18, kommen in der Bukarester Stejar und Bukarester-Tei-Stufe zum Vorschein.

Die Bukarester-Fundeni Stufe kam in Wohnhütten zu Tage.

Analogien zwischen der Bukarester und der Monteoru Kultur, bestehen indirekt aus den schon in der Fachliteratur veröffentlichten Analogien der Vattina und Monteoru Kultur. Wir betonen hier das Vorkommen von goldenen und bronzernen Hängespiralen in der Vattina, sowie in der Monteoru Kultur²⁸⁾. Die Monteoru Kultur kennt — wie die Glina III und später die Bukarester Kultur, — die als «Krummesser» beschriebenen Schleifsteine¹⁵⁾, einige Gefäßformen, darunter Gefäße mit Bukelverzierung und Gefäße mit schrägem Rand; Zwillingsgefäße²⁹⁾, Kanellierung und Rippen. Auch gewisse Muster wiederfinden sich in der Monteoru Kultur, darunter seien die fortlaufenden Spiralen, bis zum ausgesprochenen Flechtband

---

27) Vgl. Milleker Bodog, *Archaeologiai Közlemények*, XX, 1897 Tf. IV, 31 b c und 32, 33, 35, 39.

27 bis) *Realexikon* IV, 2, Tf. 134 Abb. 6.

28) Siehe I. Nestor, *Der Staud*, S. 98. Der Bukarester Kultur sind sie noch unbekannt, jedoch wurde in Petrești-40-de-cruci eine goldene propfenzieherartige Spirale in einem der Bukarester Kultur nahe stehenden Milieu gefunden (unveröffentlicht, im Bukarester städtischen Museum).

29) Ausgrabungen Radu und Ecaterina Vulpe, in der Gegend von Poiana, (unveröffentlicht im National Museum Bukarest). In unserer Gegend sind solche Gefäße schon der jüngeren Stufe der Gumelnița Kultur von Vidra bekannt, D. V. Rosetti, *The Illustrated London News* Nr. 5007, 1935 S. 554 Abb. 2.

erwähnt. Auch die Feuersteinfeilspitzen mit stark eingezogener Basis (Tf. X, 52), wiederfinden sich in der Monteoru-Kultur (Radu Vulpe, *Piroboridava*, Abb. 3, f, und I. Nestor, *Der Stand*, Tb. 16/13, 20).

Die Gussform aus Ton, (Abb. 49), zeugt für einen Schmuck-Gegenstand (Abb. 50), dessen Verzierungen an eine goldene Zierplatte, aus dem Schatz von Otlaca erinnert^{5 1is}). Das Muster besteht aus Sattelspiralen, von welchen sich eine auf dem der Monteoru Kultur angehörenden Gräberfeld von Poiana stammenden goldenen Anhänger, wiederfindet³⁰).

Stylistische Ähnlichkeiten zwischen der Bukarester- und den Ost-Alpinen Pfahlbaukulturen liegen an der Hand, besonders bei den Stufen Bukarest-Fundeni und Bukarest Stejar. Eingehend können wir sie nicht im Rahmen dieser Arbeit behandeln. Erwähnt seien noch die «Mörser»- oder blumentopfartige Gefäße mit Hängevorrichtungen, von denen sich ein Bruchstück in den Sammlungen des Museums zu Laibach befindet (Inventar Nr. 1124), sowie die «Krummesser» vom Laibacher-Moor.

Wir möchten die Übereinstimmung der Bukarester Keramik mit den Mustern der eingeritzten und bemalten Ware der mazedonischen Tumuli (Sedes, Durmuchar, Gona, Lembet, Kalamaria u. s. w. unterstreichen. Wir weisen insbesondere auf die Konstruktion der Spirale (vergleiche Abb. 9, 26, 29, mit L. Rey *Op. cit.* Tf. XVIII, 3).

Auch gewisse Muster und Formen der «eneolitischen» Keramik von Phylakopi sind der Bukarester Kultur nicht fremd (vergleiche Höernes-Menghin, *Urgeschichte* . . S. 369). Auch andere Erscheinungen der Bukarester Kultur bilden Affinitäten zum ägäischen Kulturkreis, nämlich die doppelhenkeligen Schalen und Tassen, mit dem über den Rand sich erhebenden Henkeln, sowie die Gefäße mit schrägem Rand. Diese sind eine im Süd-Osten heimische, und eine gänzlich fremde Erscheinung im westlichen Europa. Sie kennzeichnen das Problem der Einzelwesenheit der balkanisch-donauländischen Kultur der Bronzezeit, im Verhältnis zu den anderen europäischen Kulturen und deren Verbindungen mit der ägäischen

---

³⁰) R. Vulpe, *Piroboridava*, *Revue Archéologique* XXXIV, 1931 S. 239 Abb. 31 (bei I. Nestor, *Der Stand*, Tf. 16 Abb. 18).

und asiatischen Welt (Catherine Dunăreanu -Vulpe *Considerations sur certaines formes caracterisant l'âge du bronze de l'Europe Sud-Orientale*, Melanges de l'école Roumaine en France, 1929, S. 4).

Die Bukarester Kultur scheint, wie schon eben bereits erwähnt, in der Phase B Reinecke ihren Anfang zu haben und, nach dem sie mehrere Entwicklungsstufen durchmacht, bis in die Periode D der Bronzezeit zu bestehen. Vattina-Bukarest-Monteoru sind also wahrscheinlich teilweise gleichzeitig (dasselbe könnte auch für die Witenberg Kultur gelten). Die stratigraphischen und kulturellen Beziehungen zwischen den von uns gefundenen Entwicklungsstufen müssen noch eingehender festgestellt werden, was weiterer Ausgrabungen Aufgabe ist; weshalb ich es vermied, hier mehr als das Notwendigste anzuführen.

* * *

An der Wende der Steinkupferzeit wurden die zwei bodenständigen Gumelnița- und Cucuteni-Ariusd (Erösjd)-Kulturen von fremden auswärtigen Kulturströmungen beeinflusst. Es beweisen dies gewisse Elemente, die wir in den zwei erwähnten, sich schon in Verfall befindenden Kulturen, finden, und die «Vorhut» neuer und fremder Stämme, die nicht zögerten sich direkt auf den durch Brand zerstörten und verlassenen Siedlungen niederzulassen kennzeichnen. Die Träger dieser neuen Kultur, — deren unter anderen der Glina III — Schneckenberg-Typus entspricht, mit ihren, der sogenannten «nordischen» Keramik nicht fremden Elemente, brachten die steinernen Streitäxte^{30 bis}) in's Land und die Technik der Bronze. Mit den Trägern der Coțofeni-Kultur (Linsenkeramik)³¹), werden sie vielleicht, der Reihe nach, an der Entstehung der Bukarester Kultur nicht fremd gewesen sein, in einer ruhigen und wohlständigen Zeit³²).

---

^{30 bis}) Als eine der Begleiterscheinungen der Glina III Kultur sind die steinernen Streitäxte und deren Votiv-Nachbildungen aus Ton zu betrachten (D. V. Rosetti, *Publicațiile Muzeului* Nr. 2, S. 77 § 3).

³¹) Die Coțofeni-Kultur scheint teilweise mit der Glina III Kultur gleichzeitig zu sein. Die Coțofeni-Kultur enthält hochhenkelige Tassen mit schräger Mündung und Stichkanaltechnik, wie die Bukarester Kultur, der ja auch die für die Coțofeni-Kultur typische Linsen-Verzierung nicht fremd ist (Tf. IV, 20).

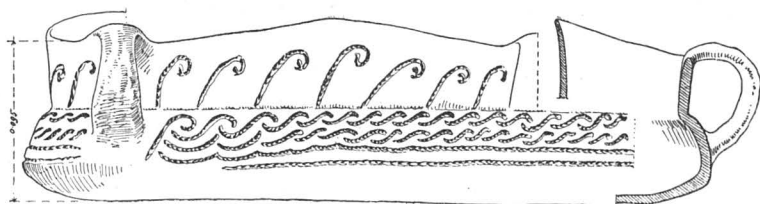
³²) Die Wohnungen der Bukarester Kultur sind verstreut und belegen grosse unverschante Siedlungen. Manchmal bilden sie einzelne Gehöfte. Die mannigfaltig- und reichverzierte Keramik, die ja auch für dieselben Verzierungen der Gewänder spricht und so manches Anderes, zeugt dafür.

1

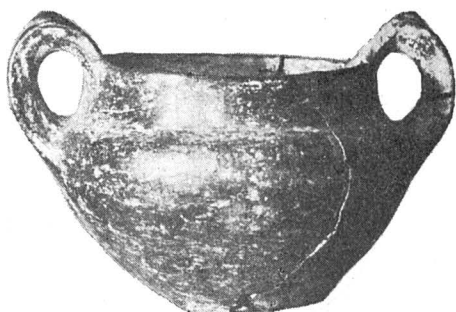
2

3

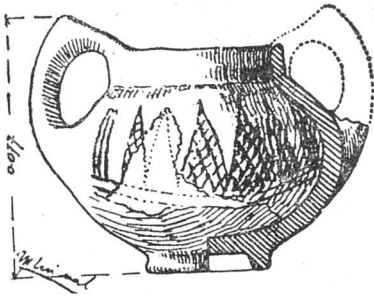

4

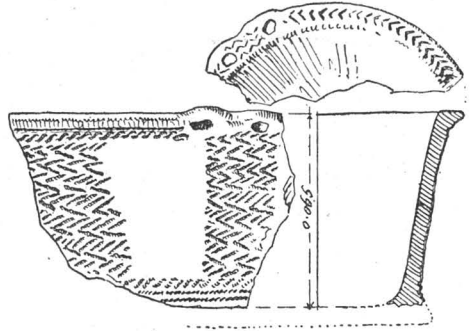

5

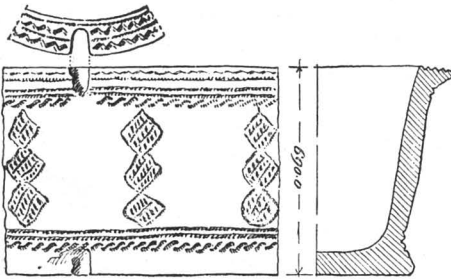
Găsite fig. 1, 3, 5 la Tei; fig. 2, 4 la Bucureștii-Noi
 Fig. 1, 2, 4, 5, pastă neagră-cenușie; fig. 3 pastă galbenă cenușie.
 Fig. 1— 3, 5, Civilizația tip București—Fundeni
 Dimensiuni: Fig 1.=51 cm. 2=5 cm. 3=9,5 cm. 4=7 cm. 5=11 cm.

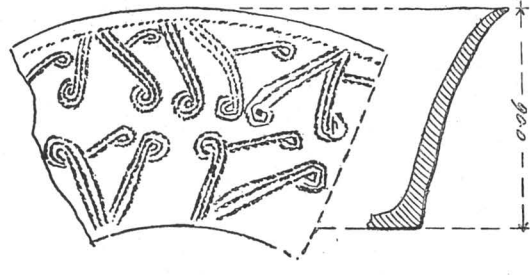
6

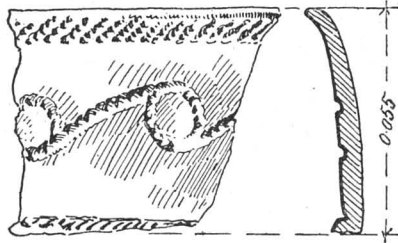
7

8

9

10

11

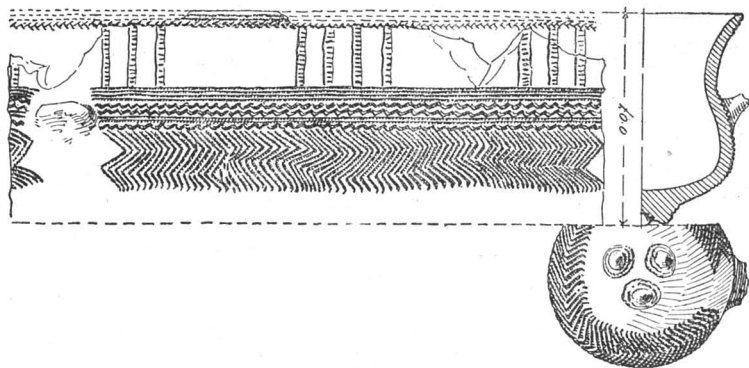
12

Găsite: fig. 6, 8 la Bucureștii-Noi; fig. 7, 9, 11, 12 la Tei; fig. 10 la Stejar.
 Fig. 6 pastă galbenă cenușie; fig. 9 galbenă roșcată; fig. 7, 8, 10, 11, 12 neagră.
 Fig. 6, 9 11, Civilizația tip București-Fundeni.
 Dimensiuni: Fig. 11 = 14 cm. Fig. 12 = 43 cm.

13

14

15

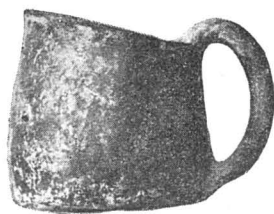

16

Găsite fig. 13 a, b, c la Bucureștii noi, d, e, f, 14—16 la Tei; Fig. 13, a, b, c, d, f, 15, 16 pastă neagră, și neagră cenușie; fig. 13, e, galbenă cenușie.

Fig. 13, a, b, c, 14, civilizația tip București-Tei; fig. 13, e, civilizația tip București-Fundeni; Fig. 15—16, tip București-Stejar.

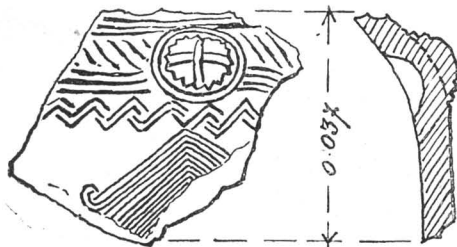
Dimensiuni: Fig. 13, a=7 cm. b=8, c.=6,2, d=7, e=4,5, f=14 cm.
15=6,5, 16=7 cm.

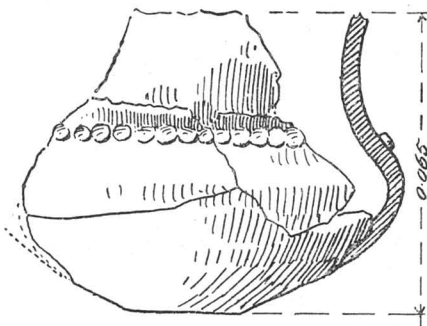
17

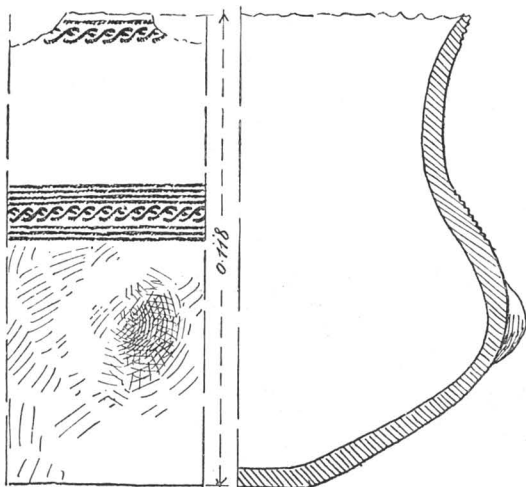
18

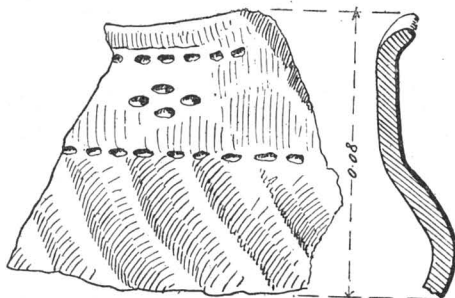
19

20

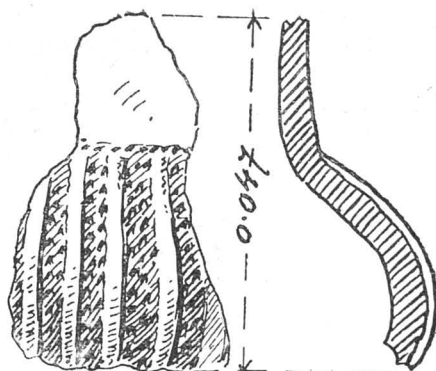
21

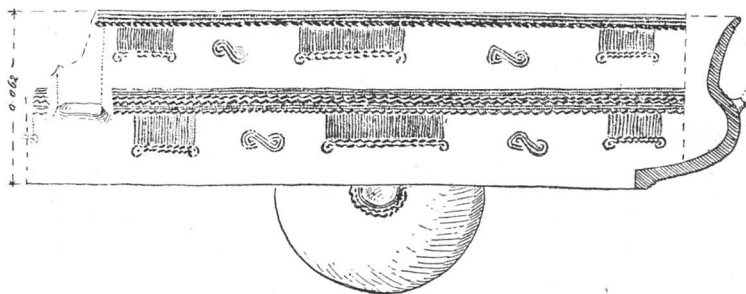
22

Găsite fig. 17, 18 la Tei; fig. 19-21 Bucureștii Noi; fig. 22 la Fundeni.
 Fig. 17 pastă galbenă cenușie; fig. 19 neagră, fig. 20-22 neagră-cenușie.
 Fig. 17-19 civilizația tip București-Stejar, fig. 20-21, București-Tei,
 fig. 22, București-Fundeni.

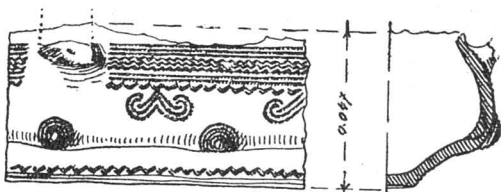
Dimensiuni: Fig. 17 = 7 cm. 18 = 7,5 cm.

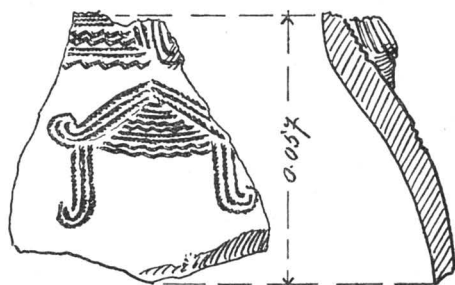
23

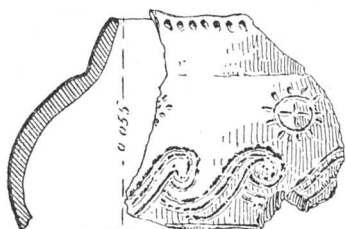
24

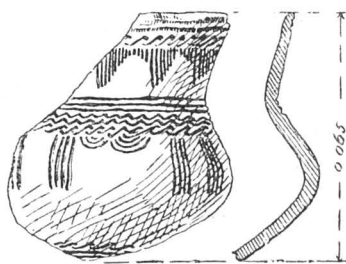
25

26

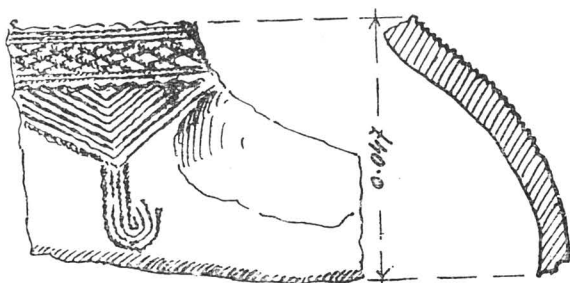

27

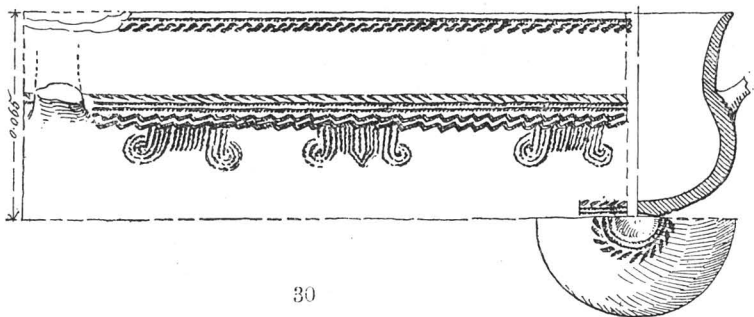

28

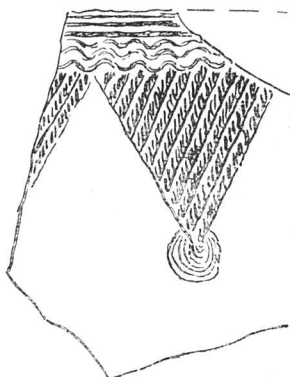
Găsite fig. 23, 25, 26 la Stejar; fig. 27, 28 la Tei. Fig. 24 la Bucureștii Noi.
 Fig. 23-26 pastă neagră cu încrustații albe; fig. 27-28 galbenă cenușie și galbenă
 portocalie. Fig. 23, 25, 26, civilizația tip. București-Stejar; Fig. 24, 28 civilizația
 tip București-Tei; fig. 27, civilizația tip București-Fundeni.

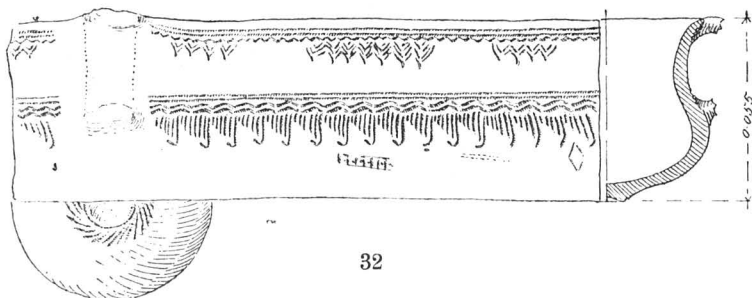
29

30

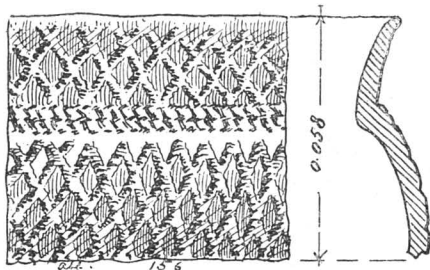

31

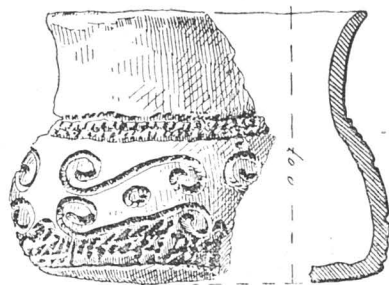

32

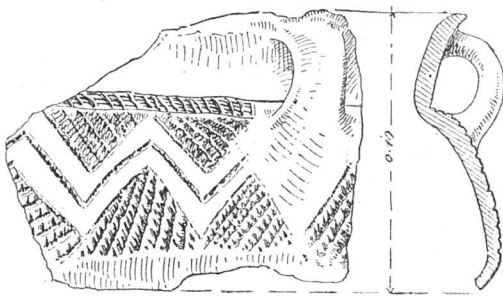
Găsite: fig. 30, 32 la Bucureștii Noi; fig. 29, 31, la Stejar.
 Fig. 29, 32 pastă neagră cu incrustații albe; fig. 31 neagră.
 Fig. 29, 31 civilizația tip București-Stejar; fig. 30, 32 tip București-Tei.

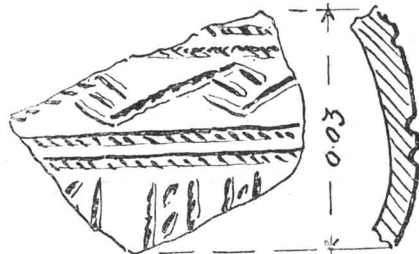
33

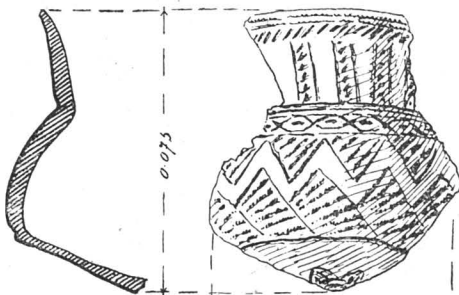
34

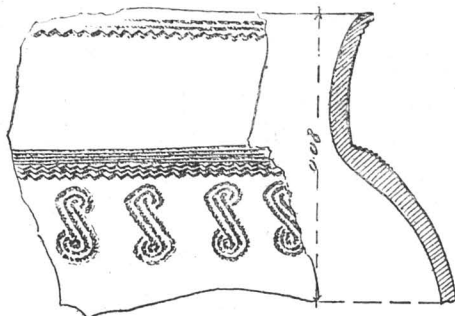
35

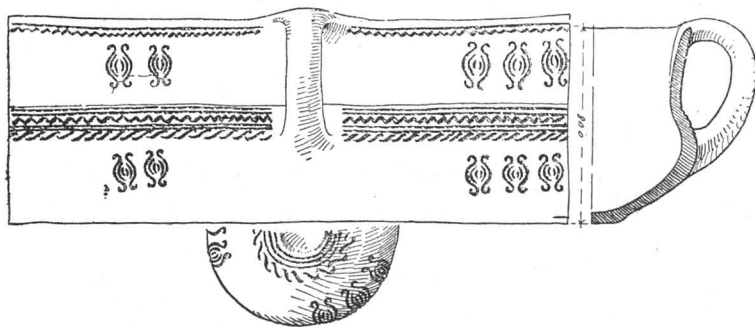
36

37

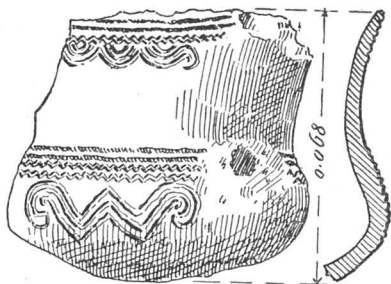

38

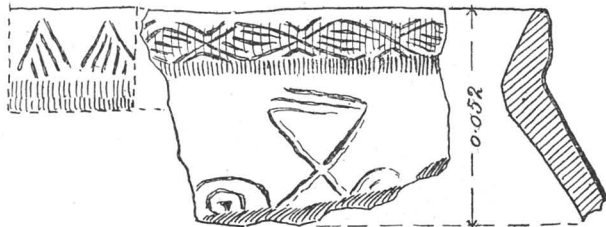

39

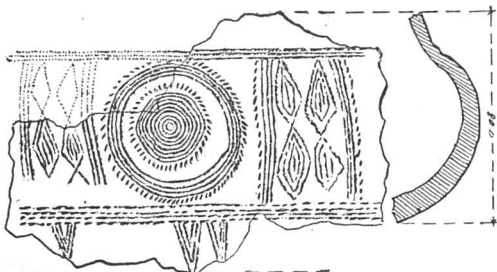
Găsite; fig. 33, 35, 38, 40 la Stejar; fig. 36 la Bucureștii Noi; fig. 34, 37 la Tei;
 Fig. 33—39 pastă neagră; fig. 34, 38, 39 neagră cu încrustații albe;
 Fig. 33—35, 37, 38, civilizația tip București-Stejar; Fig. 39 tip București-Tei.

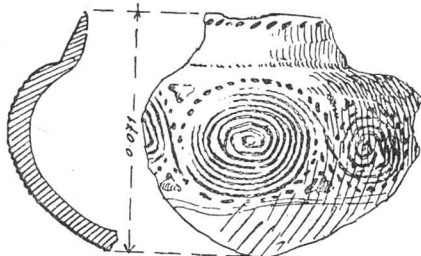
40

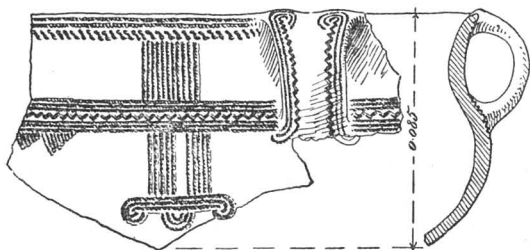
41

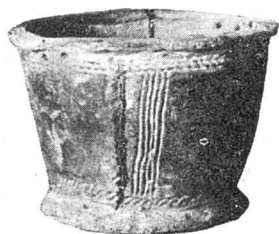
42

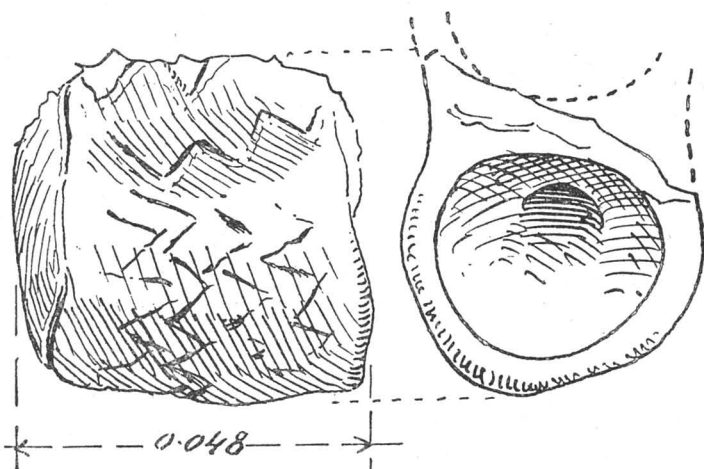
43

44

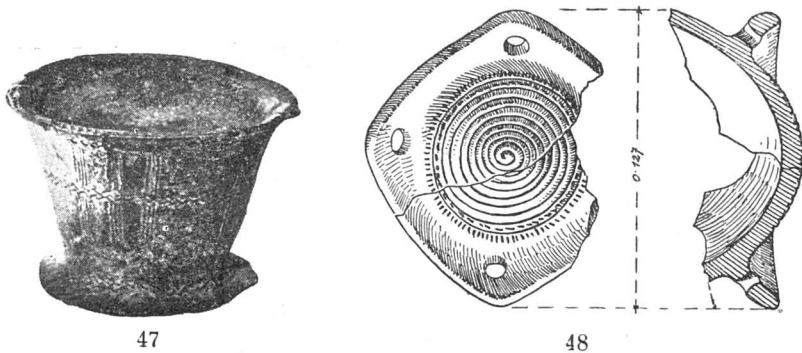

45

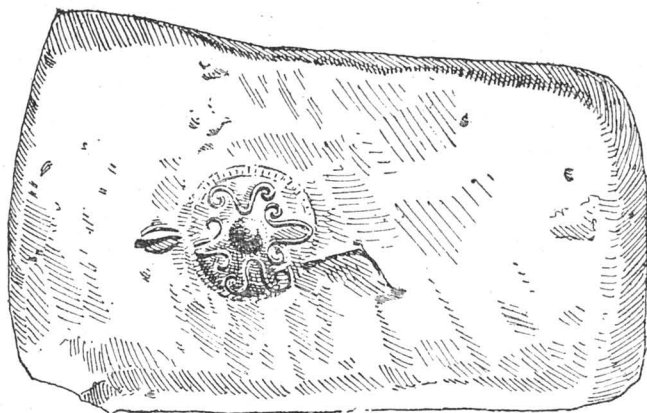
46

Găsite: fig. 40, la Stejar; fig. 41-44, la Bucureștii Noi; fig. 45-46 la Tei.
 Fig. 42 pastă galbenă portocalie, fig. 43 galbenă roșcată; fig. 40, 41, 44 neagră.
 Fig. 40, civilizația tip București-Stejar; fig. 41-43, tip București-Fundeni;
 fig. 45, tip București-Tei.
 Dimensiuni: Fig. 45=6 cm.

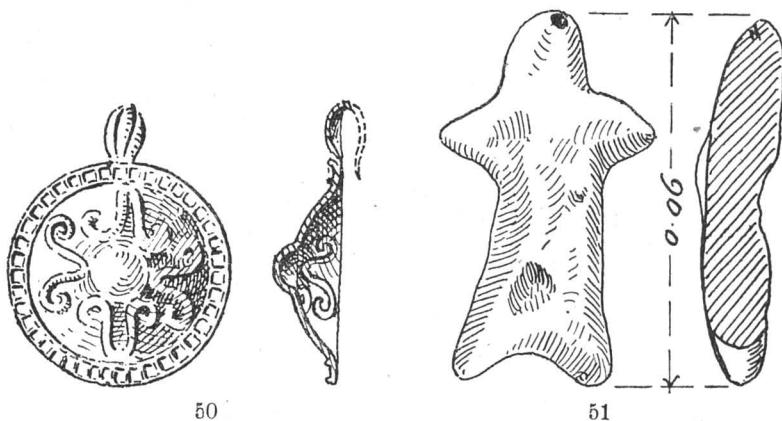

47

48

49

50

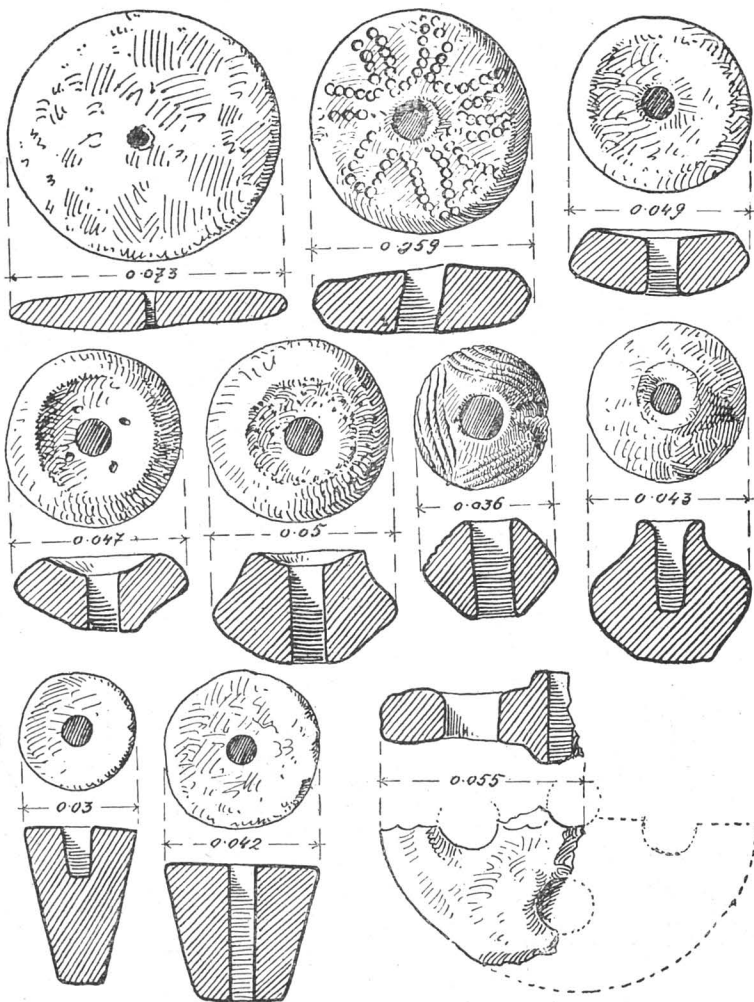
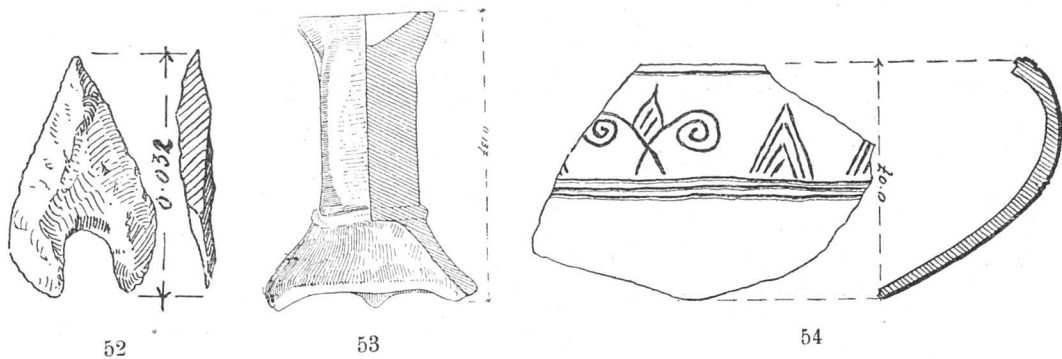
51

Găsite: fig. 47-48 la Bucureștii Noi; fig. 49, 51 la Tei.

Fig. 47 pasta neagră; fig. 48-49, 51, galbenă-cenușie;

Fig. 47, civilizația tip București-Tei; fig. 48-49, 51 civilizația tip București-Fundeni.

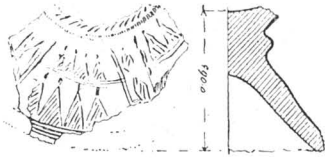
Dimensiuni: Fig. 47=6,5 cm. Fig. 49=6 cm. Fig. 50.=15 mm.

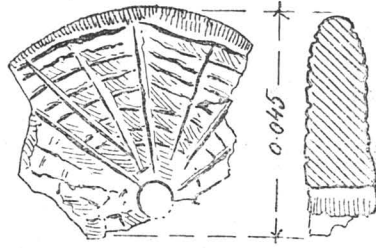
55

Găsite: fig. 52 la Tei; fig. 53-54 la Fundeni; fig. 55, la Tei și Bucureștii-Noui.
 Fig. 53 pastă galbenă cenușie; fig. 54 neagră;
 Fig. 53-54, civilizația tip Buc. rești-Fundeni.

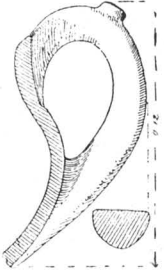

56

57

58

59

60

61

62

63

64

Găsite: fig. 56—59 la Bucureștii-Noui; fig. 60—64 la Tei.

Fig. 56—59, pastă cenușie și galbenă-cenușie; fig. 60—62, 64, pastă neagră; fig. 63 pastă neagră, pe alocuri galbenă-brună. Fig. 56—59, 65 civilizația tip București-Fundeni; fig. 62—64 tip București-Stejar.

Dimensiuni: Fig. 60 = 6 cm. 61 = 10 cm. 62 = 7 cm. 63 = 7,5 cm. 64 = 6 cm.

65

66

67

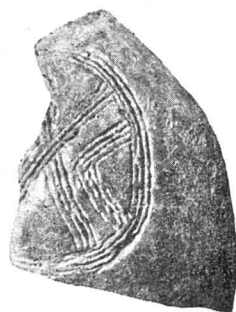
68

69

70

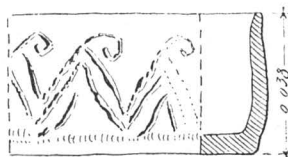
71

72

73

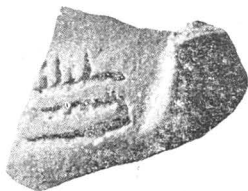
74

Găsite; fig. 65-69, 71, 72, 74 la Tei; fig. 70 la Fundeni; fig. 73 la Bucureștii-Nouii. Fig. 65-69, pastă neagră; fig. 70 pastă castanie; fig. 71-74, pastă galbenă-cenușie. Fig. 65-69, civilizația tip București-Stejar; fig. 70-74 tip București-Fundeni.

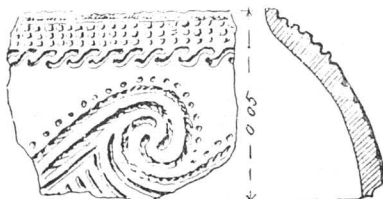
Dimensiuni: Fig. 65=4,5 cm. 66=6 cm. 67=7 cm. 68=6,5 cm. 69=7 cm. 70=9 cm. 71=8 cm. 72=4 cm. 73=5,5 cm.

75

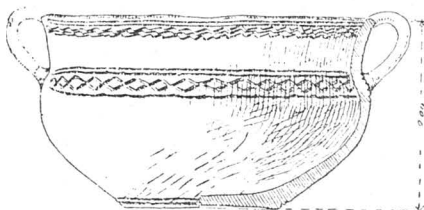
76

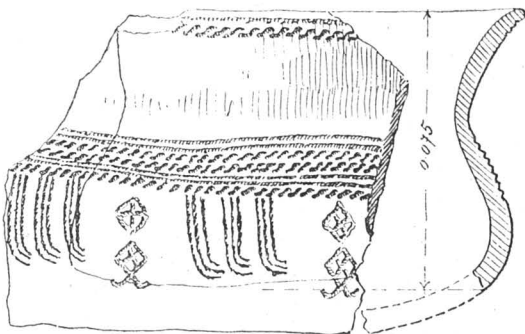
77

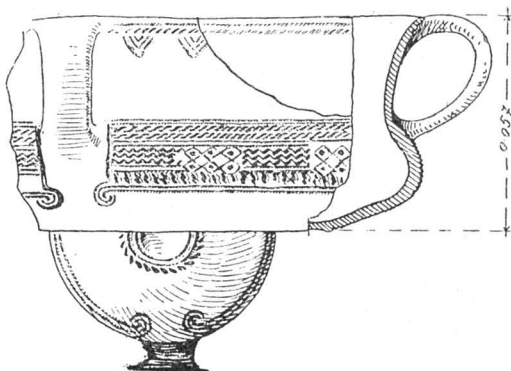
78

79

80

81

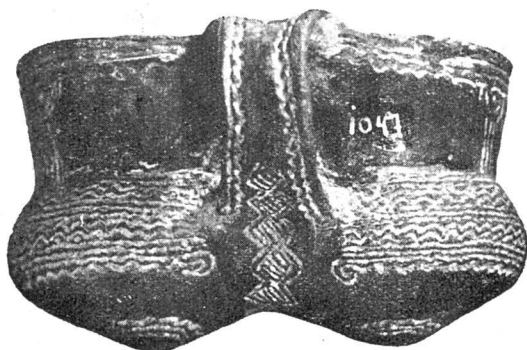
Găsite : fig. 75, 79, 80, 81 la Bucureștii-Nou; fig. 76 la Fundeni;
 fig. 77, la Stejar. Fig. 75-76, 78, pastă cenușie și galbenă-cenușie;
 fig. 77, 79-81, pastă neagră, cu incrustații albe. Fig. 75-76, 78,
 civilizația tip București-Fundeni; fig. 81, civilizația tip București-Tei.
 Dimensiuni: Fig. 75 = 4 cm. 78 = 6 cm.

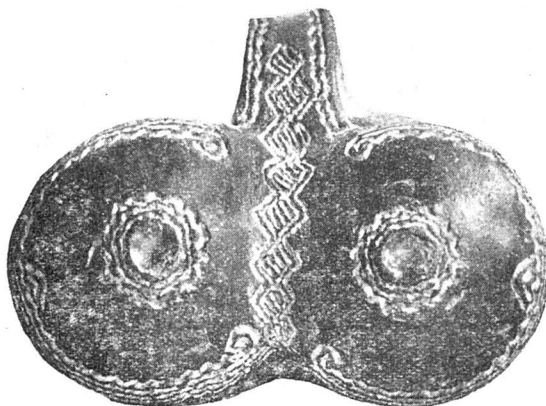
82

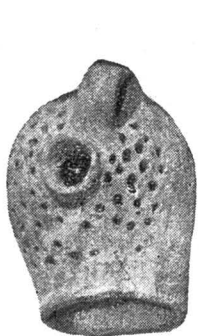
83 a

83 b

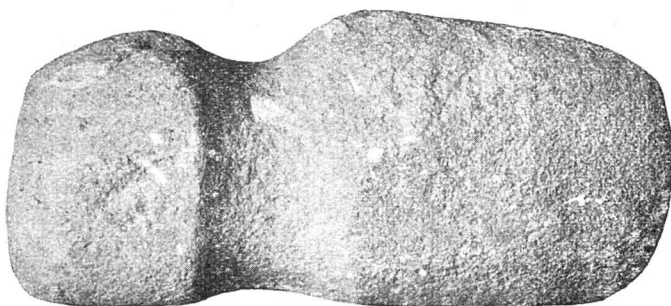
83 c

84

85

86

Găsite: fig. 82—84, 86, la Tei; fig. 85 la Stejar. Fig. 82 pastă galbenă-brună; fig. 83 pastă neagră cu incrustație albă; fig. 84—85 pastă cenușie și galbenă-cenușie.

Fig. 82, civilizație tip București-Fundeni; fig. 83 tip București-Tei; fig. 85 tip București-Stejar.

Dimensiuni: Fig. 82=6,5; 83=4,5 cm. 84=14 cm, 85=7 cm. 86=20 cm.

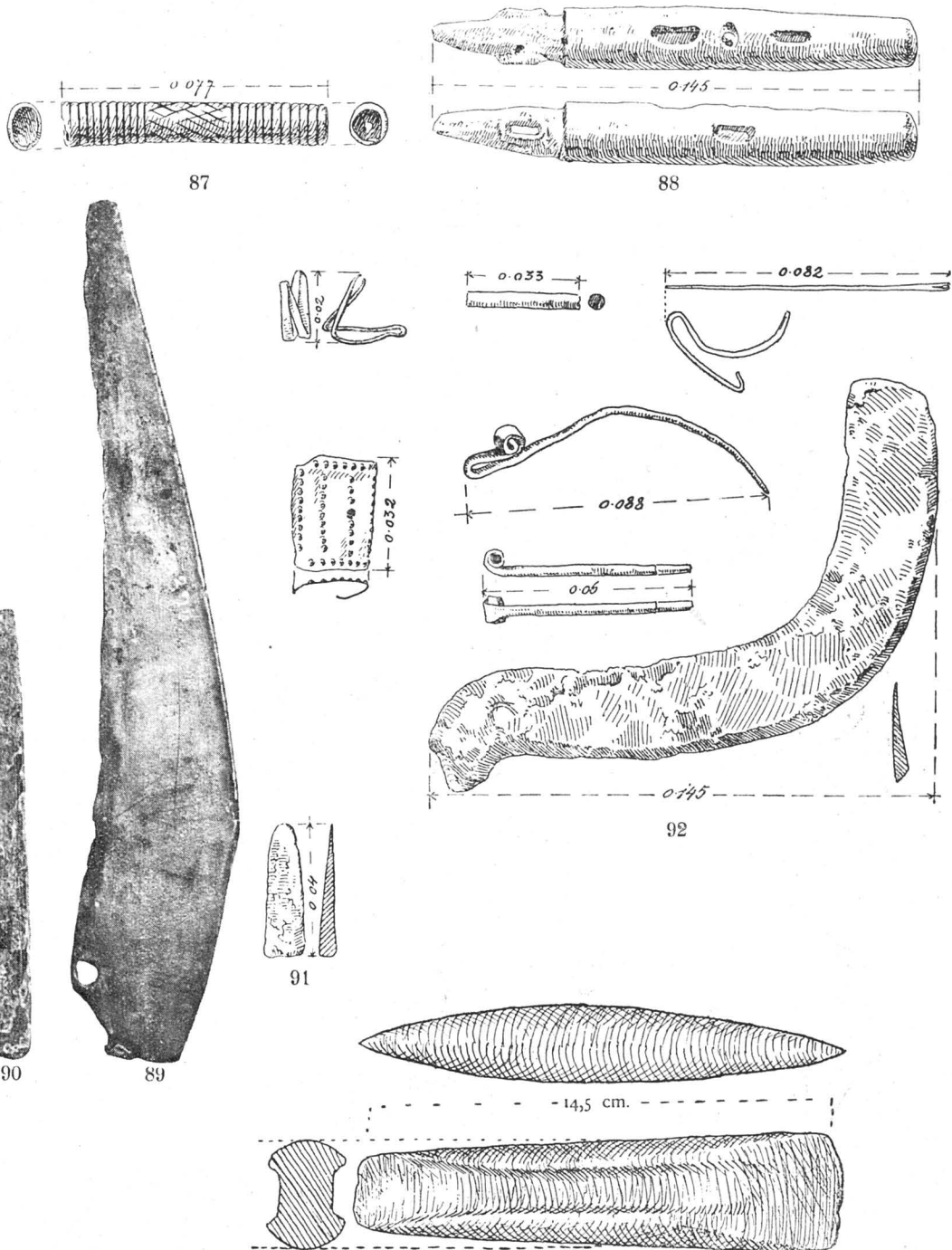

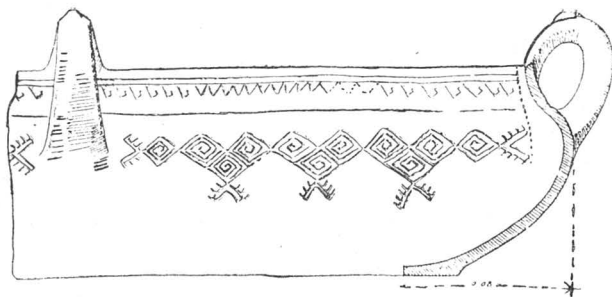
Fig. 93. Topor de bronz de la Fundeni.

Găsite : fig. 87—90, 92/5, 92/7, la Tei ; 91, 92/6, 93 la Fundeni ; 92/1—4, la Bucurestii-Noui.

Fig. 87—88, os ; 89—93 bronz. Fig. 92/1—4, civilizația tip București-Tei ;

Fig. 92/6, 91, 93, civilizația tip București-Fundeni.

Dimensiuni : Fig. 89 = 18,5 cm. 90 = 10,4 cm.

94

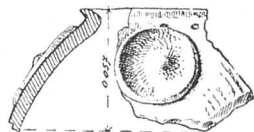
95

96

97

98

Găsite: fig. 94, 96, 97 la Tei; fig. 95 la «Pepiniera Lacul Tei» (malul stâng al Colentinei, în dreptul mănăstirii Plumbuita); fig. 94 pastă cenușie-brună; fig. 95, pastă neagră; fig. 96 galbenă-roșcată; fig. 97 brună-castanie.
 Fig. 94, 96, 97, 98, civilizația tip București-Fundeni; fig. 95, civilizația tip București-Stejar.
 Dimensiuni: Fig. 94 = 11 cm. 95 = 6,5 cm. 96 = 7,5 cm. 97 = 15,5 cm.

CORRESPONDENȚA ȘI ORICE INFORMAȚIUNI:

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 117

CONSERVATORUL MUZEULUI ȘI DIRECTORUL
SECȚIUNEI DE ARHEOLOGIE PREISTORICĂ:
DINU V. ROSETTI

PUBLICAȚIILE MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI, Nr. 1, 1934

- I. DESCOPERIRI PALEOLITICE ÎN PRAJMA BUCUREȘTILOR
- II. SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DELA VIDRA (RAPORT PRELIMINAR)

50 FIG. ÎN TEXT ȘI V PLANȘE

PUBLICAȚIILE MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI Nr. 2, 1935

- I. SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DELA SNAGOV
- II. TOMBES A INCINERATION DE L'ÂGE DU FER ET DE L'ÉPOQUE
ROMAINE DANS LA RÉGION DE BUCAREST
- III. MISCELLANEA

143 FIG. ÎN TEXT ȘI IV PLANȘE

COSTUL UNUI EXEMPLAR LEI 200. RM. 6. DOLARI 2. FR. FR 30

DIN PREISTORIA BUCUREȘTILOR I, 1936
CIVILIZAȚIA TIP BUCUREȘTI (DIE BUKARESTER KULTUR)

XVI PLANȘE (120 FIG.)

COSTUL UNUI EXEMPLAR LEI 100. RM. 3. DOLARI 1. FR. FR. 15

<https://biblioteca-digitala.ro>